© PDF: Kamunikat.org 2024 © Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2024

У нумары: ДЗЕЙНАСЦЬ ПАРТЫЗАН | БАЦЬКА І СЫН | „МАЛАНКА“

Ніва

ОРГАН ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА.

№ 25 (486) | ГОД X | 20 ЧЭРВЕНЯ 1965 ГОДА | ЦАНА 60 гр.

Спадчына

Ад веку мы спалі, і нас разбудзілі, мы знаем, што трэба рабіць. Так пачынаўся гімн Грамады. Так, па сутнасці, пачаўся і ўвесь грамадаўскі рух. Пачаўся ён ад усведамлення, што далей спаць нельга. У чэрвені 1925 года прыняў ён арганізацыйныя формы, уліўся ў шырокую магутную раку змагання за чалавечыя правы.

Самавызначэнне народаў. Міжнародная салідарнасць працоўных. Сялянска-рабочы ўрад. Зямля сялянам без выкупу. 8-гадзінны рабочы дзень. Свабода сходаў, друку і слова. Бясплатнае навучанне. Родная мова ў школах. Поўная свабода пашырэння культурна-асветнай дзейнасці ў роднай мове. Роўныя правы для ўсіх грамадзян, незалежна ад веры ці нацыянальнасці.

Вось асноўныя лозунгі праграмнай дзейнасці Грамады. Характэрнымі рысамі ў іх — рэвалюцыйнасць, нацыянальная годнасць і інтэрнацыяналізм. Гэта шляхаводны сцяг Грамады. Пад ім прайшла яна слаўную дарогу і залатымі літарамі ўпісалася ў гісторыю рэвалюцыйнай барацьбы.

Мы, пакаленне народнай Польшчы, якому ўсе тыя правы, за якія змагаліся ў рэвалюцыйных радах нашы бацькі, дасталіся як натуральная складовая частка самой істоты народаўладства, з вялікім гонарам ушаноўваем саракавую гадавіну з дня нараджэння Грамады, ушаноўваем традыцыі яе і ўсіх тых сяброў яе, якія, нягледзячы на зменлівасць лёсу, паслядоўна змагаліся за мэты, якія паставіла перад імі Грамада. Мы ганарымся тым, што можам сябе называць спадчыннікамі Грамады, што нязбытныя мары, якімі былі ў буржуазнай дзяржаве ідэі Грамады, прынялі цяпер, у новых грамадскіх умовах, канкрэтныя кшталты.

Ажылі нашы вёскі. З кожным годам узрастае дабрабыт нашых сялян. Беларуская моладзь атрымала аванс, які нашы бацькі нават у найсмялейшых снах не маглі бачыць. Няма хіба ў нашай краіне такой галіны жыцця, дзе б не працавалі выхадцы з нашых вёсак. Атрымала грамадзянства і беларуская мова. Яе вывучае на Беласточчыне звыш дзесяці тысяч школьнікаў. На ёй выдаем кніжкі, друкуем газету, карыстаемся ў грамадскім жыцці. Ды ці аб усім успомніш! Факт застаецца фактам — няма ў нас ніякіх перашкод для поўнага развіцця беларускага насельніцтва. Калі яшчэ не ўсё як трэба наладжана, дык гэта, у першую чаргу, ад нас саміх залежыць.

Беларус стаўся раўнапраўным грамадзянінам сваёй краіны. Гэтым мы асабліва ганарымся. І таму, урачыста адзначаючы саракагоддзе з дня ўтварэння Беларускай сялянска-работніцкай Грамады, святкуем адначасова і перамогу сацыялістычных перамен у нашай краіне, перамен людзей абуджаных.

Браніслаў Тарашкевіч. Заснавальнік і старшыня Цэнтральнага Камітэта Беларускай сялянска-работніцкай Грамады. Пасол сейма. Прафесар універсітэта. У беларускім руху ўдзельнічаў ад 1908 г.

БРАНІСЛАЎ ТАРАШКЕВІЧ

Гэта быў сын беднага селяніна з засценка Чарнулішкі Віленскай губерні. Як бацькі яго здабылі сродкі, каб вучыць сына — невядома. Браты яго адукацыі не атрымалі. Ён жа — гонар і надзея сям'і — паехаў у Вільню, паспяхова прайшоў іспыты і паступіў там у 2-ую гімназію.

У 1911 годзе Браніслаў Тарашкевіч ужо быў прыняты на гісторыка-філалагічны факультэт І-га Пецярбургскага універсітэта. У маі 1916 года ён выдатна завяршыў курс вучобы і атрымаў дыплом першай ступені. Пасля гэтага Тарашкевіча пакінулі пры універсітэце на падрыхтоўку да прафесарска-выкладчыцкай дзейнасці па кафедры рускай мовы і славеснасці. Неўзабаве ён стаў доктарам філалогіі.

Жыццё ў горадзе, які стаў калыскай рускай рэвалюцыі, сувязь з рэвалюцыйнымі коламі студэнцтва, з лепшымі прадстаўнікамі навуковага свету Расіі вельмі моцна ўздзейнічалі на маладога вучонага.

Аднак тады Тарашкевіч яшчэ далёкі быў ад разумення сапраўднага сэнсу падзей, якія адбываліся навакол.

У 1922 годзе напярэдадні выбараў у сейм быў створан «Блок нацыянальных меншасцей». Стварэнне яго ўжо было выяўленнем пратэсту супроць нацыянальнага прыгнёту і бяспраўя. І хоць гэты блок быў нетрывалы, ён змог паслаць у сейм групу сваіх дэпутатаў — быў створан беларускі дэпутацкі клуб сейма. Сярод іншых дэпутатаў туды ўвайшлі С. Рак-Міхайлоўскі, П. Мятла і П. Валошын — людзі, ужо шырока вядомыя ў Заходняй Беларусі, — а ўзначаліў яго Браніслаў Тарашкевіч.

Тады Тарашкевіч яшчэ верыў, што ўдасца вырашыць асноўныя супярэчнасці, і перш за ўсё аграрнае пытанне, у рамах буржуазна-памешчыцкай Польшчы, на шляхах пагаднення з яе кіруючымі коламі.

Але неўзабаве яго погляды істотна змяніліся.

Другі з'езд польскіх камуністаў, які адбыўся ў 1923 годзе, прыняў за асноўныя палажэнні ленінскі лозунг аб праве нацый на самавызначэнне і патрабаванне аб раздзеле памешчыцкіх зямель.

У канцы 1923 года ў складзе польскай Кампартыі была ўтворана тэрытарыяльная арганізацыя — Камуністычная партыя Заходняй Беларусі. Стварэнне КПЗБ дало новы штуршок рэвалюцыйнаму і нацыянальна-вызваленчаму руху. Па прыкладу польскіх рабочых, якія ў лістападзе 1923 года ў Кракаве ўзяліся за зброю, сяляне Заходняй Беларусі пачалі ўступаць у партызанскія атрады. У 1923—1924 гадах «ускраіны» Польшчы былі ахоплены пажарам сапраўднай партызанскай вайны. Гэтыя падзеі рабілі велізарны ўплыў на перадавую частку інтэлігенцыі Польшчы і Заходняй Беларусі.

Сам Тарашкевіч і дэпутаты сейма, якія групаваліся вакол яго, усё выразней бачылі, што ніякія пагадненні з кіруючымі коламі не памогуць выбавіць з галечы і нястач асноўную масу працоўных Заходняй Беларусі. Тарашкевіч у гэты час ужо настойліва шукае новых шляхоў. У яго прамовах з трыбуны сейма ўсё мацней пачалі гучаць рэвалюцыйна-дэмакратычныя ноты.

Улетку 1924 года ў сеймавым клубе (фракцыі) дробнабуржуазнай сялянскай партыі «Вызваленне» адбыўся раскол. З «Вызвалення» выйшла група дэпутатаў — С. Ваявудскі, А. Фідаркевіч, С. Балін і іншыя. Яны ўзначалілі «Незалежную сялянскую партыю» (НПХ), якая стаяла за рабоча-сялянскі ўрад, за раздзел памешчыцкіх зямель без выкупу, за права нацый на самавызначэнне. Па прыкладу польскіх таварышаў, група дэпутатаў на чале з Тарашкевічам таксама ўсё часцей пачала ў выступленнях падтрымліваць Камуністычную фракцыю.

Вясною-летам 1925 года сакратар ЦК КПЗБ П. Корчык і М. Арэхва ў Вільнюсе вялі перагаворы з Тарашкевічам і Рак-Міхайлоўскім. Крыху пазней Тарашкевіч удзельнічаў у нарадзе ЦК КПЗБ у Гданьску.

У гэтым жа годзе адбылася яшчэ адна знамянальная сустрэча. Аднойчы да Тарашкевіча, калі ён ішоў па калідоры сейма, падышла Ф. Цыгельніцкая (у той час яна кіравала Цэнтральнай сувяззю ЦК КПЗБ) і паведаміла, што партыя даручыла ёй запрасіць на канспіратыўную кватэру, дзе будзе чакаць Янка Купала. Там ад яго Тарашкевіч шмат чаго ўведаў пра жыццё ў Савецкай Беларусі.

(Працяг на стар. 3)

Святкаванне Грамады

Як мы ўжо інфармавалі, у сувязі з саракагоддзем заснавання Беларускай сялянска-работніцкай Грамады, 26 чэрвеня г. г. у Кінатэатры Прафсаюзаў у Беластоку адбудзецца ўрачыстая акадэмія, прысвечана гэтай знамянальнай даце. Праграма акадэміі прадбачвае даклад і мастацкую частку. Запрашэнні для членаў БГКТ распаўсюджвае ГП БГКТ.

Адкрыццё Дома культуры імя Кастуся Каліноўскага

6 чэрвеня г. г. у Гарадку адбылося ўрачыстае адкрыццё Дома культуры імя Кастуся Каліноўскага, які, як мы ўжо неаднаразова пісалі, быў пабудаваны пры вялікім укладзе грамадскай працы мясцовага насельніцтва.

Урачыстаць была спалучана са святкаваннем 20-годдзя Войскаў аховы пагранічча і святам людовым.

Ва ўрачыстасцях прынялі ўдзел: сакратар ЦК ПАРП, пасол Беластоцкай зямлі Уладзіслаў Віха, сакратар ВК ПАРП Сэрг'юш Рубчэўскі, пасол, старшыня Камітэта пабудовы помніка Кастусю Каліноўскаму Станіслаў Юхніцкі, дырэктар дэпартамента Міністэрства культуры Чэслаў Калужны, намеснік старшыні ВРН Эдмунд Шчапанскі і іншыя госці.

Урачыстае адкрыццё Дома зрабіў сакратар ЦК ПАРП Ул. Віха.

У наступным нумары змесцім фотарэпартаж з урачыстасці ў Гарадку.

(рл)

КОНКУРС
Успаміны грамадаўцаў

У сувязі з саракагоддзем Беларускай сялянска-работніцкай Грамады, рэдакцыя «Нівы» аб'яўляе конкурс на ўспаміны былых грамадаўцаў.

Найлепшыя працы будуць апублікаваны ў «Ніве» і выданнях ГП БГКТ, аўтары іх атрымаюць належны ганарар. Апрача таго прадбачваюцца каштоўныя ўзнагароды.

Тэрмін дасылання прац да 31 снежня г.г.

© PDF: Kamunikat.org 2024 © Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2024

© PDF: Kamunikat.org 2024 © Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2024

Пятрусь Броўка (яго пяцідзесяцігоддзе з дня нараджэння адзначаем 25 чэрвеня гэтага года) — адзін з найбольш яркіх паэтаў Беларусі. Ён, як і многія іншыя таленавітыя яго аднагодкі, прыйшоў у беларускую савецкую літаратуру ў сярэдзіне 20-х гадоў, г. зн. на самым пачатку яе нараджэння і станаўлення.

Пясняр беларускага краю

Героіка грамадзянскай вайны, змены ў жыцці і быце горада і вёскі, барацьба за сацыялістычныя адносіны да працы, нараджэнне новага савецкага чалавека, міжнародны рэвалюцыйны рух — усё гэта знайшло сваё адлюстраванне ў шэрагу яго кніг з таго часу: у зборніку вершаў «Гады, як шторм», у паэмах «Прамова фактамі», «Цэхавыя будні» і аповесці «Каландры».

У 1926 — 1931 г.г. паэт напісаў такія творы, як паэмы «Праз горы і стэп», «1914», «Кацярына», як зборнік вершаў і паэм «Вясна Радзімы». У гэтых кнігах голас П. Броўкі значна ўзмужнеў, набраў яркія індывідуальныя рысы.

Новы этап у развіцці паэзіі Петруся Броўкі звязаны з перыядам вайны 1941—1945 гадоў. З першых суровых дзён вайны паэт адзеў шынель і паклаў у кішэню блакнот ваеннага карэспандэнта. Спачатку Пятрусь Броўка працуе ў рэдакцыі франтавой газеты: «За савецкую Беларусь», а пазней — у партызанскім друку. Паэт стварае вершы, балады, паэмы. Ён славіць герояў - партызан («Партызан Бумажкоў», «Паэма пра Смалячкова», «Кастусь Каліноўскі»), стварае паэтычны помнік гераічнай маці-радзіме («Беларусь»), вітае першыя парасткі аднаўленчай працы на вызваленай зямлі («Ясны кут»).

Пасля вайны Пятрусь Броўка стварыў шмат новых добрых кніжак: «Вершы і паэмы» (1948), «Сонечнымі днямі» (1950), «Цвёрдымі крокамі» (1957), «Пахне чабор...» (1959), «А дні ідуць...» (1961), «Высокія хвалі» (1962), «Ля родных крыніц» (1963) і раман «Калі зліваюцца рэкі» (1957).

Пасляваенная паэзія Петруся Броўкі характарызуецца фальклорнымі і літаратурна-класічнымі традыцыямі. У ёй усё больш адчуваецца песенна-народная лірыка.

Сучасная паэзія Петруся Броўкі багатая па змесце і яркая па мастацкай форме. У ёй раскрываюцца высакародства і прыгожасць пачуццяў, настрояў, перажыванняў.

Нельга ўявіць сабе лірыку Петруся Броўкі і без вершаў аб прыродзе. Асабліва хвалююць паэта краявіды роднай Полаччыны, дзе ён нарадзіўся, правёў сваё дзяцінства, дзе пачаў свой працоўны шлях. Для пейзажнай лірыкі Петруся Броўкі характэрны цеплыня і эмацыянальнасць у апісанні карцін прыроды, багацце і разнастайнасць мастацкіх сродкаў, філасофскія роздумы і цесная сувязь з жыццём чалавека.

Пятрусь Броўка напісаў шэраг паэм і вершаў, прысвечаных барацьбе за мір. Найбольш выдатныя з тых твораў — паэма «Голас сэрца». Гэта аўтабіяграфічны твор. Маці паэта ў час вайны адчула на сабе жахі фашысцкай акупацыі і няволі, загінула ў Асвенціме. Ішлі гады, але паэт не забываў гора, якое прынёс з сабою вораг. У 1960 годзе Броўка здзяйсняе сваю даўнюю задуму — увекавечвае ў паэме вобраз маці-паланянкі. Гэтым вобразам ён яшчэ раз напомніў жывым аб мільёнах тых, што загінулі ад рук гітлераўцаў.

В. МІЦКЕВІЧ
Мінск

Новыя ўлады Беласточчыны

12 чэрвеня адбылася першая сесія новавыбранай Ваяводскай рады народовай IV кадэнцыі. Усе радныя зложылі ўрачыстую клятву добрага служэння народу і Айчыне. Даклад аб выніках выбарчай кампаніі і напрамках далейшага развіцця Беласточчыны прачытаў радны, сакратар Ваяводскага камітэта ПАРП Аляксандр Младзяноўскі. Пасля кароткай дыскусіі адбыліся выбары прэзідыума ВРН. На старшыню прэзідыума ВРН выбрана паўторна Стэфана Жмійка. Яго намеснікамі: Эдмунда Шчэпаньскага, Ежы Зянтару і Людвіга Ахоцкага, а на сакратара — Ежы Кешэля.

Нештатнымі членамі прэзідыума ВРН выбрана: Яна Чаплю, Леана Мельвіньскага і Рамана Філіповіча. У сесіі ўзялі ўдзел паслы Беласточчыны: намеснік старшыні Дзяржаўнай Рады Балеслаў Падэдворны, член ЦК ПАРП — першы сакратар КВ Аркад'юш Лашэвіч і намеснік міністра вышэйшых школ Яўгенія Красоўская. (мх)

АЛЬМАНАХ „БЕЛАВЕЖА" ПАДРЫХТАВАНЫ ДА ДРУКУ

Ужо падрыхтаваны да друку літаратурны альманах «Белавежа». У яго ўвайшлі творы членаў літаратурна-мастацкага аб'яднання «Белавежа», якое працуе пры Галоўным праўленні Беларускага грамадска - культурнага таварыства.

У альманаху выступяць наступныя аўтары: Антось з Лепля, А. Барскі, В. Баршчэўскі, Я. Бурш, М. Гайдук, Ул. Гайдук, Ю. Геніюш, Ул. Дваракоўскі, М. Забэйда, С. Заставін, Ю. Зубрыцкі, М. Лобач, В. Кабац, Ул. Карпенюк, А. Корзун, Ул. Паўлючук, С. Раманьчук, В. Рудчык, А. Свісёк, В. Склубоўскі, Я. Цялушэцкі, І. Чыквін, Д. Шатыловіч, В. Швед і С. Яновіч.

У альманаху будзе змешчана 131 верш, 52 празаічныя творы і 25 карцін.

Гэта будзе пасля «Руні» другі літаратурны альманах выдадзены ГП БГКТ.

(рл)

У Свірыдах

6-га чэрвеня бельскі хор БГКТ пад кіраўніцтвам Аляксандра Лукашука выязджаў з канцэртам у вёску Свірыды. Перапоўненая зала вельмі цёпла прымала харыстаў. Кожны нумар праграмы ўзнагароджвалі бурнымі воплескамі. Харыстам былі ўручаны кветкі. (мх)

Жыццё БГКТ
На Бялявіцкай сцэне

6-га чэрвеня ў Бялявічах адбыўся агляд аматарскіх драмгурткоў БГКТ Беластоцкага павета. Удзел узялі самадзейнікі з Бялявіч, Пясчанікаў і Луплянкі. Моладзь Луплянкі падрыхтавала п'есу «Завочнік». Малады гэты калектыў упершыню выступіў на сцэне. Драмгурток з Пясчанікаў, які працуе пад мастацкім кіраўніцтвам настаўніцы Валянціны Высоцкай, паказаў параўнальна добрую ігру ўсіх самадзейных артыстаў. Найвышэйшы ўзровень паказаў мясцовы, Бялявіцкі, калектыў пастаноўкай «Прымакі». Ён рыхтаваўся пад мастацкім кіраўніцтвам настаўніцы Зіны Кахановіч. Усе ўдзельнікі драмгуртка добра выконвалі свае ролі. Гэты драмгурток заняў першае месца і закваліфікавана яго на цэнтральны агляд беларускіх драмгурткоў у Беластоку.

Варта падкрэсліць, што ў святліцы сабралася многа людзей, якія захапляліся выступленнямі драмгурткоў.

На здымках сцэны з пастаноўкі «Прымакі» ў выкананні драмгуртка з Бялявіч.

фота Г. Рагазінскі

Успаміны 8

Дома меў я жалезную скрыначку. Зачынялася яна на замок. Туды я адкладаў лістоўкі, газеты і іншы партыйны друк. Хацелася, каб астаўся нейкі след нашай барацьбы. Аднойчы паказаў я свой «скарб» сакратару Акружнога камітэта, таварышу «Захару». Ён шчыра пахваліў гэта.

— Правільна робіце, таварыш Вацэк, — гаварыў «Захар». — Калісьці, калі здзейсніцца наша змаганне, ваш архіў будзе даражэйшы ад золата.

Таварыш «Захар» наведваў нас часта. Неаднойчы спыняўся ў Праневічах даўжэй. Жыў у мяне, у Артэмюка і ў Шумскага.

— Лёгка цяпер сказаць: жыў... А тады чалавек рызыкаваў турмою. Асабліва мусіў я высцерагацца мачахі, каб яна не даведалася, хто гэта і чаго прыходзіць. Перад бацькам я не таіўся. Ён мне шчыра дапамагаў.

Таварыш «Захар» быў адкрытым, шчырым, адукаваным, гаваркім чалавекам. Не адзін дзень, не адну ноч правёў я з ім на гутарках. Асабліва цікава расказваў ён пра Савецкі Саюз, пра Леніна, пра другіх рэвалюцыянераў.

У маіх вачах загаралі агеньчыкі, мары растапырвалі крыллі і з арлінай хуткасцю несліся ў будучыню. Хацелася зрабіць штосьці вялікае, штосьці непаўторнае, каб і пра мяне людзі гаварылі, каб успаміналі. Найбольш шчыра зайздросціў я тым усім, хто непасрэдна прыймаў удзел у Вялікай Кастрычніцкай рэвалюцыі.

— Мы цяпер тут, у Польшчы, працуем для сацыялістычнай рэвалюцыі, — заяўляў тады таварыш «Захар», калі я выказваў яму свае думкі.

— Дык што? Можа рыхтуецца ў нас рэвалюцыя? — з палымянай цікавасцю пытаў я таварыша «Захара». — Калі ж выступаем?

— Бачу, гарачы ты юнак, таварыш «Вацэк». Хацеў бы ўжо заўтра калоць віламі... толькі ці добра ведаеш, каго калоць?

— Вядома, буржуяў!

— Не, браце, рэвалюцыя — гэта пастаяннае дзеянне, а збройнае паўстанне — толькі адзін з перыядаў сацыялістычнай рэвалюцыі. Так вучыць Ленін. Да рэвалюцыі трэба людзям рыхтавацца, вучыць сялян разумець справы і самім нам трэба вучыцца.

Не скажу, каб я цалкам яго разумеў. Зрэшты, здаралася гэта часта, асабліва, калі чытаў я марксістоўскую літаратуру. Што не змог скеміць мазгом, гэта прыймаў на веру, а вера ў мяне, ды не толькі ў мяне але і ва ўсіх нас маладых, была так глыбокая, што хіба не задрыжала б рука, калі б сказалі дзеля рэвалюцыі падняць яе на роднага брата.

Летам 1933 года ў жніво... памятаю, як раз жыта звозілі... з'явіўся ў мяне «Захар». Узяўшы мяне за локаць, накіраваў за клуню, дзе нас ніхто не мог бачыць. Выгляд у яго быў сур'ёзны, нават крыху суровы. Неяк трывожна забілася сэрца.

— Слухай, таварыш «Вацэк, — гледзячы мне проста ў вочы адазваўся «Захар». — Я маю для цябе важнае заданне. Ці ты зможаш на некалькі дзён адлучыцца з дому?

— Цяпер?

«Захар» умомант улавіў маё хістанне.

— Ведаю, што няма як, што ў полі аж гарыць... Але гэта важнае партыйнае заданне..., — гаварыў ён, не спускаючы з мяне вачэй.

— Калі так, дык я гатоў.

— Рыхтуем акружную канферэнцыю. У Баранавіцкім і Валкавыскім паветах былі арышты. З некаторымі камітэтамі няма кантактаў. Ты маеш там устанавіць сувязь і прывязеш адтуль двух дэлегатаў на акружную канферэнцыю. Разумееш?

— Ясна.

«Захар» назваў прозвішчы таварышаў, да якіх павінен я звярнуцца, і падаў мне пароль і водзыў.

— Паўтары! — прыказаў.

Я паўтарыў.

— А куды мне іх везці? — запытаў я трывожна аглядаючыся.

—Чакай з імі ў Беластоку ў сваёй сястры. Там за вамі хтосьці з'явіцца.

Дома не абышлося, вядома, без крыку.

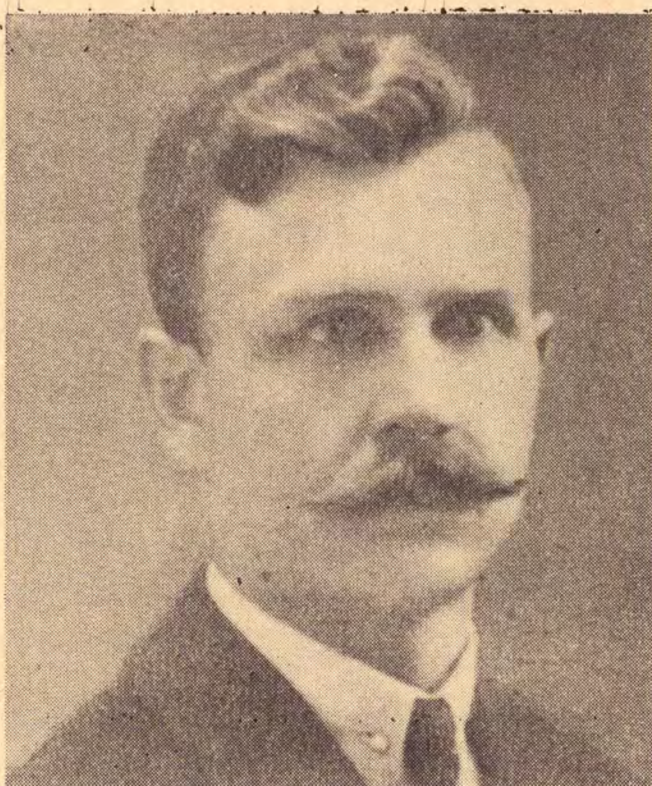
— Знаёмага вось сустрэў, кажа што пад Баранавічамі заработак як золата, — хлусіў я. Бацька крывіўся, але пэўна здагадваўся, якога роду гэты заработак, а да галаслівых нараканняў мачахі я не прыкладаў увагі.

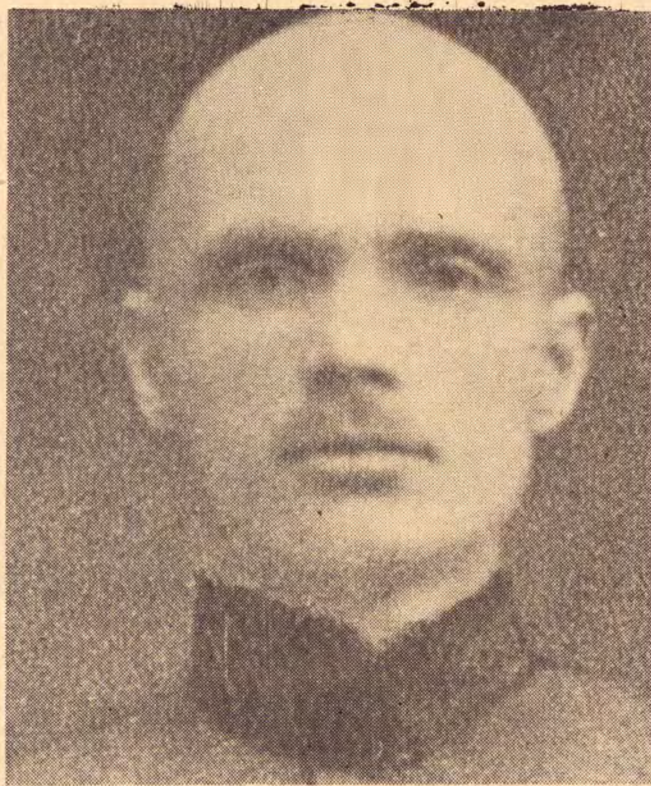
Ад сваёй вёскі адлучаўся я часта, неаднойчы ездзіў у Беласток, а ў Бельску адчуваў я сябе, як дома. Аднак цяперашняе падарожжа ні ў чым не прыгадвала маіх папярэдніх вандровак. Па-праўдзе, ехаў я цяпер у няведамае. Дагэтуль ніколі не прыходзілася мне быць ані ў Баранавічах, ані ў Ваўкавыску, тым больш, я не ве-

© PDF: Kamunikat.org 2024 © Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2024

© PDF: Kamunikat.org 2024 © Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2024

Сымон Рак-Міхайлоўскі. Член ЦК БСРГ. Пасол сейма. Настаўнік.

Пётр Мятла. Член ЦК БСРГ. Пасол сейма. Настаўнік.

Павел Валошын. Член ЦК БСРГ. Пасол сейма. Селянін.

БРАНІСЛАЎ ТАРАШКЕВІЧ

(Працяг са стар. 1)

Сустрэча з Янкам Купалам яшчэ больш умацавала рашучасць Тарашкевіча аддаць усе сілы барацьбе за вызваленне народа. Цяпер ужо вядома, што якраз у 1925 годзе Тарашкевіч стаў камуністам.

У чэрвені 1925 года з так званага Беларускага дэпутацкага клуба выйшлі Тарашкевіч, Рак-Міхайлоўскі, Мятла і Валошын. Яны стварылі дэпутацкі клуб пад назвай Беларуская сялянска-рабочая Грамада. Ператварэнне Грамады ў масавую рэвалюцыйна-дэмакратычную і нацыянальна-вызваленчую арганізацыю было падрыхтавана ўсёй шматграннай работай камуністаў сярод працоўных мас Заходняй Беларусі.

Улетку 1925 года Тарашкевіч ад імя дэпутацкага клуба Грамады разам з польскімі і украінскімі таварышамі з трыбуны сейма гнеўна выкрывае рабаўнічую аграрную рэформу, прапанаваную ўладамі, і адстойвае законапраект, унесены Камуністычнай фракцыяй дэпутатаў, Незалежнай сялянскай партыяй і Грамадой. Ён заяўляе, што зямельнае пытанне можа вырашыць толькі ўлада рабочых і сялян, што працоўныя — беларусы і украінцы, аб'яднаныя з польскімі рабочымі і сялянамі, — самі возьмуць зямлю. У гэты перыяд сейм зрабіўся арэнай вострых сутычак. Супроць левага блока, узначаленага камуністамі, выступілі ўсе абаронцы пануючых класаў. На адным з пасяджэнняў натоўп эндэкаў кінуўся з кулакамі на групу рэвалюцыйных дэпутатаў.

Пасля неаднаразовых і грубых нападак старшынствуючы («маршалак сейма») пры падтрымцы рэакцыйнай большасці дэпутатаў 20 ліпеня 1925 года пазбавіў Б. Тарашкевіча, С. Баліна, А. Фідаркевіча і многіх іншых дэпутатаў права ўдзельнічаць у пасяджэннях. Але яны адмовіліся пакінуць зал. Браніслаў Тарашкевіч разам з таварышамі заспяваў «Інтэрнацыянал».

Дэпутаты Грамады на чале з Тарашкевічам уносілі ў сейм дзесяткі інтэрпеляцый з прычыны розных праяўленняў нацыянальнага прыгнёту і тэрору. З другой паловы 1925 года пачала разгортвацца выдавецкая дзейнасць Грамады. Апіраючыся на ўсё растучы мясцовы актыў, грамадаўскія дэпутаты ўзначалілі кампанію за патрабаванне адкрыць беларускія школы. Браніслава Тарашкевіча можна было бачыць у многіх гарадах і вёсках.

У маі 1926 года да ўлады прыйшоў Пілсудскі. Краіна апынулася пад ботам адкрыта тэрарыстычнага рэжыму «санацыі», накіраванага супроць рэвалюцыйнага і нацыянальна - вызваленчага руху. Аднак аўтарытэт Грамады сярод працоўных, няўстойлівасць палітычнага становішча ў краіне і слабасць ураду Пілсудскага не дазволілі сілам рэакцыі ў першыя месяцы пасля перавароту адразу разграміць Грамаду.

На чале прэзідыума ЦК Грамады стаяў Тарашкевіч. Ён жа быў і старшыня дэпутацкага клуба Грамады. Членамі прэзідыума, бліжэйшымі паплечнікамі Б. Тарашкевіча былі С. Рак-Міхайлоўскі, П. Мятла, П. Валошын, Н. Бурсевіч.

У гэты перыяд ярка праявілася майстэрства Браніслава Тарашкевіча як рэвалюцыйнага публіцыста. Не ведаючы стомы, ён піша артыкулы і адозвы, праводзіць сходы, мітынгі, вядзе шырокую перапіску, інструктуе соткі людзей. Пры актыўным удзеле Тарашкевіча ствараюцца новыя гурткі Грамады, фармуюцца павятовыя сакратарыяты.

Браніслаў Тарашкевіч вельмі актыўна ўдзельнічаў і ў дзейнасці Міжпартыйнага сакратарыяту барацьбы за амністыю для палітзняволеных, які ўзначальваў дэпутат НПХ Станіслаў Балін і куды ўваходзілі ППС-Левіца, Сельроб і іншыя левыя партыі Польшчы.

Збіраючыся адным ударам пакончыць з Грамадой, пілсудчыкі ў студзені 1927 года арыштавалі сотні грамадаўцаў, актывістаў Таварыства беларускай школы, многіх членаў НПХ, левых прафсаюзаў і г. д. Былі кінуты ў турму Тарашкевіч, Валошын, Рак-Міхайлоўскі, Мятла, дэпутат ад НПХ Ф. Галавач.

Расправа над Грамадой выклікала глыбокае абурэнне ва ўсіх сумленных людзей Польшчы. Камуністы, дэпутаты сейма, запатрабавалі вызваліць Тарашкевіча і іншых арыштаваных. Выступаючы ад імя Камуністычнай фракцыі 27 студзеня 1927 года, А. Варскі заявіў, што... гэтыя праследаванні накіраваны супроць усяго польскага працоўнага народа, што польскі селянін не можа дабіцца перамогі ў барацьбе за памешчыцкую зямлю без выкупу, што польскі рабочы не можа дабіцца перамогі ў барацьбе за вызваленне з-пад ярма капіталу, калі адначасова народы, заняволеныя і прыгнечаныя буржуазіяй, не даб'юцца поўнага права на самавызначэнне.

Працэс над кіраўнікамі Грамады (справа «56-ці») ішоў у Віленскім акруговым судзе на працягу трох месяцаў з перапынкамі (23 лютага — 23 мая 1928 года).

У гэты час ЦК КПП і ЦК КПЗБ нацэлілі партыйныя арганізацыі на разгортванне шырокай кампаніі ў падтрымку кіраўнікоў Грамады.

16 сакавіка 1928 года камуніст Сямён Клінцэвіч знішчыў галоўнага сведку абвінавачання — правакатара Гурына. Абарону грамадаўцаў на судзе ўзялі на сябе 16 лепшых адвакатаў Польшчы на чале з вядомым грамадскім дзеячам камуністам Тэадорам Дурач.

Ствараючы атмасферу антысавецкай істэрыі, пілсудчыкі 4 мая 1928 года падстроілі замах на савецкага паўпрэда ў Варшаве. Тэрарыстычны акт выклікаў глыбокае абурэнне працоўных. У той жа дзень у зале Віленскага акруговага суда, дзе адбываўся працэс Грамады, з'явілася група дэпутатаў сейма. Пра іх дзеянні захаваўся наступны запіс у пратаколе судовага пасяджэння:

«В а р с к і. Ад імя Камуністычнай фракцыі дэпутатаў — слава Грамадзе!

Б і т н е р. Ад імя лодзінскіх рабочых — слава Грамадзе!

В а л ь н і ц к і (на украінскай мове). Од робітників украиньскіх — чэсць Громаде!»

Гэтая падзея ўвайшла ў гісторыю як цудоўны прыклад салідарнасці працоўных розных нацыянальнасцей у барацьбе супроць фашызму, як гнеўны пратэст супроць антысавецкай палітыкі «санацыі».

Пачуцці і думкі польскага народа выказаў у сваёй абарончай прамове на працэсе Тэадор Дурач. Адхіляючы галоўны, паклёпніцкі тэзіс абвінавачання аб прадажнасці «руцэ Масквы», Дурач заявіў, што без глыбокіх сацыяльных прычын «ніводзін геній не здолеў бы арганізаваць 100 тысяч беларускіх сялян».

З напружанай увагай слухала зала апошняе слова Браніслава Тарашкевіча.

Гістарычную заслугу Грамады Тарашкевіч бачыў у тым, што яна ўскалыхнула масы і ўзняла іх на барацьбу. «Беларускі народ абудзіўся, — заявіў ён, — і рабом не астанецца...» Прамова Тарашкевіча была прасякнута глыбокімі сімпатыямі да польскага народа і яго культуры і ў той самы час — высокім пачуццём нацыянальнай годнасці.

Суд прыгаварыў Браніслава Тарашкевіча па арт. 102 ч. II былога царскага кодэкса да 12 гадоў строгага турэмнага зняволення.

Пасля бурнай дэманстрацыі, у якой удзельнічала публіка (падсудных засыпалі кветкамі), Тарашкевіча і іншых грамадаўцаў увечары 23 мая 1928 года вывезлі з горада.

Працэс Грамады і, у прыватнасці, асоба Тарашкевіча прыцягнулі вялікую ўвагу сусветнага друку розных напрамкаў. Пра Грамаду пісалі ў англійскіх газетах («Таймс», «Манчэстэр Гардзіян», «Дэйлі Геральд»), нямецкіх газетах («Франкфуртэр Цайтунг», «Форвертс» і інш.), у французскім, швейцарскім, румынскім друку і інш.

Водгук сусветнай грамадскасці на працэс Грамады пераканаўча паказаў, што абвінаваўчы прыгавор на гэтым працэсе азначаў «піраву перамогу» пілсудчыкаў. Газеты пісалі, што адстаўка міністра юстыцыі, буйнага віленскага памешчыка Майштовіча, была непасрэдна звязана з правалам працэсу Грамады. У судовых залах на ўсю моц прагучаў голас рэвалюцыйнага народа.

БАРЫС КЛЕЙН

даў вёсак у гэтых мясцінах. А распытваць каго-небудзь добры канспіратар павінен як найменш. Найгорш было ў цягніку. Амаль у кожным пасажыры, крыху лепш апранутым, бачыў я канфідэнта «дэфы». Здавалася мне, што вось-вось пачую вядомую фразу: «У імя права арыштую пана».

На шчасце, абышлося без гэтага. Таварыш «Захар» не падвёў. Яго пароль і водзыў задзейнічалі, як найлепшы гадзіннік. Пасля некалькіх дзён з'явіўся я ў сястры разам з двума іншымі таварышамі. Крыху пад'еўшы, мы адпачывалі пасля дарогі. Тут мае правамоцтвы канчаліся. Мы чакалі на нейкую вестку з Акружкома. Пад вечар з'явілася незнаёмая, ужо старэйшая жанчына, прывіталася паролем, я адказаў водзывам, і тады яна нас павяла далей. Дом, дзе яна нас накіравала, непасрэднага выхаду на вуліцу не меў, ён стаяў у глыбі панадворка, як бы абгарожаны навокал іншымі дамамі. Не захаваўся гэты дом, як і іншыя дамы ў былым яўрэйскім квартале Беластока. Займаў яго нейкі яўрэй, здаецца шавец. Дакладна прыглядзіцца не было ні часу, ні патрэбы.

Мы сабраліся на гары гэтага дома. У тухлым святле газоўкі аблічча таварыша «Захара» я нікога больш не пазнаў. Былі тут аднак прадстаўнікі амаль усіх раёнаў і падраёнаў, Беластоцкай Акругі КПЗБ.

Канферэнцыю адкрыў таварыш «Захар». У сваёй прамове правёў ён агляд навейшых міжнародных і нашых унутраных падзей, паказаў, як нам, камуністам, трэба адносіцца да ўсяго гэтага, што дзеецца на свеце.

На паддашы словы, як бронза клеймілі палітыку германскага фашызму, які тады ўсё шырэй разгортваў свае чорныя крыллі. Мы знаёміліся з барацьбой кампартыі Германіі і спачувалі яе правадыру Эрнесту Тэльману, якога Гітлер якраз прыказаў арыштаваць.

По выступалі іншыя таварышы-дэлегаты. Гаворачы аб становішчы і дзейнасці камуністаў у сваіх раёнах, яны знаходзілі агульны назоўнік для падзей у далёкіх краінах і для гэтага, што тварылася ў нас дома — там і тут гаспадарнічаў яўны тэрор.

Прышла чарга на мяне. Расказваў я пра нашыя праявіцкія справы, пра становішча хлебаробаў Бельскага павета. Сакратар Акружкома асабліва цікавіўся тым, як сяляне плацяць налогі, ці часта бываюць у вёсках секвестратары, ці здараюцца выпадкі арганізаванага супраціўлення адносна заплаты падаткаў. Не на ўсе пытанні змог я адказаць сцвярджальна. Выявілася, што шмат чаго ў нас яшчэ не зроблена.

Злазіў я з гары яўрэйскага дома з галавой набітай пастановамі.

— Перш за ўсё — сялянскія забастоўкі! — шумелі ў галаве словы таварыша «Захара». — Забастоўкі і адзіны фронт з левымі рабочымі і сялянскімі партыямі супроць фашызацыі краіны.

Прабраўшыся праз вароты — тунэль, я выйшаў на вуліцу і тут адразу трапіў на... паліцая. Я загадзя прыдумаў быў тлумачэнне: іду, моў ад шаўца. Але сустрэча была так нечаканая, што я забыўся пра язык. На шчасце паліцай не пацікавіўся мною. Пайшоў сваёю дарогай. Значыць, канфідэнтам не ўдалося выявіць месца нашага збору, значыць сярод дэлегатаў не знайшоўся здраднік. Можна тады жыць і дзейнічаць. На кватэру да сястры вярнуўся я вясёлы і бадзёры.

Партызанская радыёстанцыя

На памяткі даўных дзён глядзім з задуменнем. Хаця б, як такая вось радыёстанцыя партызан. Партызанская радыёстанцыя (экспанат музея рэвалюцыйнага руху ў Беластоку) цяпер сваім маўчаннем расказвае гісторыю спрад чвэрць стагоддзя. Яе біяграфія пачынаецца ў 1941 годзе, калі сталася яна прыяцелем партызанскай групы Хведара Парфенюка. Ці толькі прыяцелем? Была перад усім памочнікам іх. Група партызан налічвала 32 асобы. Здабылі радыёстанцыю: Раман Мордан з Валіл, Сцяпан Кандрасюк з Гарадка, Кастусь Кісляк з Меляшоў. Станцыю давёў да парадку і заставіў працаваць Эдвард Врублеўскі з Бераставіцы (цяпер БССР). Ён загінуў у барацьбе ў час акупацыі. Кастусь Кісляк жыве, і гэта ён дaручыў перахаваную радыёстанцыю для музея, каб сваім маўчаннем расказвала партызанскую быль Беластоцкай зямлі.

Пры дапамозе радыёстанцыі група Парфенюка на пачатку сваёй дзейнасці ў 1941 г. звязалася з Масквой і іншымі партызанскімі групамі і атрадамі. Пры яе дапамозе выменьваліся інфармацыямі, атрымоўваліся загады, якія група выконвала, а іншыя пераказвала другім групам у Беластоцкіх лясах. (вл)

© PDF: Kamunikat.org 2024 © Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2024

© PDF: Kamunikat.org 2024
© Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2024

БАЦЬКА І СЫН

Пелагея Сулейкіна з сынам Алегам Фёдаравым на могільнку савецкіх воінаў у Мілейчыцах у час урачыстага мітынгу 9 мая г. г.

Фота: Сяргей Крэйза

ЧЭРВЕНЬ, 1941 ГОД

Апорны пункт першай роты быў ля чыгуначнай станцыі Сямяцічы. Доты ланцужком акружылі станцыю з поўдня Немцы наступалі з паўднёвага захаду. Ротай камандваў камуніст, малады, энергічны лейтэнант Іван Іванавіч Фёдараў. Фашысты наступалі на станцыю пад прыкрыццём браняпоезда. Рота адбівала адну атаку за другой. Агонь вялі амаль бесперапынна. Праціўнік нёс вялікія страты, але змяняў тактыку, прадоўжваў атакаваць. Бранягоезд тры разы спрабаваў выйсці за чыгуначны мост, трапны агонь з дота Фёдарава прымушаў яго кожны раз уцякаць назад за Буг.

На наступны дзень атакі ўзмацняліся, а сілы роты парадзелі, у некаторых дотах канчаліся боепрыпасы і крыху вышла са строю матэрыяльная частка. На правым флангу, ля стыку з трэцяй ротай, прарваліся танкі, адзін з іх паказаўся ля дота лейтэнанта Шыханцова і хутка ўцёк з сектара абстрэлу. Шыханцоў выбег з дота з вязкай гранат, падбіў яго і сам загінуў у гэтай сутычцы.

Тры танкі атакавалі дот камандзіра роты. Усе тры засталіся тут жа. Адзін з іх, цяжкі, моцна папсаваны, стаяў тут, ля дота Фёдарава, да жніўня 1943 года — як помнік гераічнай бітвы.

*

Пелагея Яфрэмаўна Сулейкіна, жонка Фёдарава (яна насіла сваё прозвішча) напярэдадні вайны нарадзіла сына. Аслабелая, з сынам і пяцігадовай дачкою разам з Ганчаровай і Смазновай, жонкамі іншых афіцэраў, у першы дзень вайны прабраліся на станцыю, спадзяючыся эвакуіравацца ў глыб краіны. Але станцыя была ўжо разбурана. Не змаглі жанчыны перабрацца і ў дот Фёдарава: дот знаходзіўся пад абстрэлам з бранядоезда, трапілі яны ў дот лейтэнанта Шыханцова.

Тут жанчыны і дзеці перанеслі жахі вайны. Дот падвяргаўся многа разоў артылерыйскаму абстрэлу. Вытрымаў некалькі атак з тылу. Затым быў блакіраваны. Немцы доўга стралялі ў незаложаныя адтуліны, кідалі гранаты, узрывалі сцены, і, нарэшце, ужылі газы.

Маленькі сын, Алег, не перанёс гэтай пакуты, памёр. Пелагея Яфрэмаўна закруціла дзіця ў шынель, паклала на падлогу ў кутку. Ноччу немцы аслабілі назіранне. Мо' таму, што лічылі — у доце не засталося нікога ў жывых. Было вырашана: жанчынам пакінуць дот. Сулейкіна развіталася з сынам, пацалавала ў шчаку. З дачкою і іншымі жанчынамі выйшлі з дота. Салдат вынес хлопчыка, запрапанаваў узяць яго з сабою і пахаваць у полі, каб ведаць, дзе магіла. Хутка ў дарозе Пелагея Яфрэмаўна выявіла, што яе Алежка дыхае.

*

Чатырнаццатага чэрвеня 1964 года я атрымаў пісьмо. Яно не патрабуе каментарыя. Аўтар мала гаворыць пра сябе, але больш за ўсё яно характарызуе самога аўтара.

«Добры дзень, паважаны Іван Мікалаевіч і Аляксандра Васільеўна. Піша да Вас старшына 2 стацці Фёдараў Алег Іванавіч, сын лейтэнанта Фёдарава Івана Іванавіча. Атрымаў я Ваша пісьмо, якое Вы пісалі маёй маці. Я хачу аддзякаваць Вам за так дакладнае пісьмо. Зараз я знаходжуся на службе, служу апошні год. Вельмі Вам зайздрошчу, што Вам пашчаслівілася пабываць у тых месцах, дзе Вам прышлося змагацца ў першыя дні вайны. Я вельмі зайздрошчу Вам, што Вы асабіста ведалі майго бацьку, я ж яго ні разу не бачыў.

Як Вам вядома, маці таксама хоча разам са мною паехаць у Польшчу, мне вельмі хочацца пабываць у тых месцах, дзе служыў і загінуў мой бацька, паглядзець усё сваімі вачыма. Мне маці вельмі многа расказвала пра бацьку. У мяне да Вас просьба, калі гэта не будзе турбаваць Вас, напішыце мне, што Вы ведаеце пра бацьку, ну, наогул усё-усё, што Вы ведаеце, я хачу як мага найбольш ведаць пра свайго бацьку, я ж вырас без бацькі! Я бачыў: у іншых ёсць бацькі...

Мне вельмі шкада маці. Ёй жа прышлося столькі перажыць, а затым яшчэ выхаваць нас, дзяцей сваіх.

Трохі аб сабе. Служу ў флоце, служба праходзіць добра, заўваг па службе не маю, стараюся не страціць гонару бацькі. Калі музей брэсцкай крэпасці пачаў збіраць матэрыялы аб воінах і маім бацьку, я падаў заяву з просьбай прыняць мяне ў партыю. У красавіку кончыўся кандыдацкі стаж, і цяпер я з'яўляюся членам партыі. Хачу ўсім быць падобны на свайго бацьку. За сваю службу маю многа падзяк, некалькі грамат. Яшчэ раз вельмі моцна прашу Вас, напішыце ўсё, што Вы ведаеце пра бацьку. На гэтым дазвольце закончыць, з паважаннем да Вас Алег Фёдараў, 10 чэрвеня 1964 года».

Восенню мінулага года Алег Фёдараў дэмабілізаваўся і зараз працуе разам з маці, Пелагеяй Яфрэмаўнай, і сястрой, Інесай, на адным заводзе ў горадзе Ташкенце. Я ні разу не бачыў Алега Фёдарава, але ведаю, што ў Івана Іванавіча Фёдарава, камандзіра першай роты 17-га аддзельнага артkулямётнага батальёна Брэсцкага ўмацавальнага раёна, майго сябра франтавых дзён, ёсць дастойны сын.

І ШЫБАКОЎ
былы камандзір гарнізона дота «Быстры»

ЗМАГАННЕ ЗА ЎРАДЖАЙ

Вялікі ўплыў на правільнае развіццё сельскай гаспадаркі мае ступень ведаў і ўменне гаспадаравання паасобных сялян. Тэарэтычнае навучанне сельскагаспадарчых ведаў зімою гэтага года і практычнае навучанне, якое будзе праводзіцца летам, дазволіць падняць на вышэйшы ўзровень гаспадаравання і забяспечыць выкананне накрэсленых раней планаў. У 56 вёсках Гайнаўшчыны ўведзены заданні аграмінімум, якія пазволяць у сельскай гаспадарцы выкарыстаць існуючыя рэзервы.

Сур'ёзныя змены адбыліся ў галіне кантрактацыі. На 1965 год плошча зямлі пад пасеў раслін закантрактаваных становіць каля 8% усіх зямельных угоддзяў у параўнанні да мінулага года ўзрос у два разы.

Згодна з апрацаваным насенным планам пад веснавыя пасевы на Гайнаўскі павет было прыдзелена і распісана: 78 300 кг аўса на рэпрадукцыю і 197 000 кг бульбы. Апрача таго прыдзелена 4 500 кг пшаніцы і 12 000 кг ячменю на планавае аднаўленне насення. У сувязі з забеспячэннем кваліфікаваным насеннем наглядаецца цікавая з'ява адносін сялян да гэтай справы.

Пакажам гэта на прыкладзе бульбы. Калі цана на рынку ў мінулых гадах была вышэйшая як у ГС, сяляне не давалі спакою аграномам грамадскай рады, каб кожнаму гэтай бульбы запісаць. Наадварот, гэтую вясною бульбы ў ГС было пад дастаткам, але цяжка пераканаць селяніна, каб аднавіў сваё насенне. Агратэхнічныя доследы бясспрэчна, даказалі, што насенне бульбы, як і ўсякае іншае, хутка выраджаецца, і што пасеў кваліфікаваным насеннем дае многа вышэйшы ўраджай. Вялікую дапамогу аказваюць нашыя ўлады развіццю сельскагаспадарчай прадукцыі, даючы пазыкі. Толькі за перыяд І квартала 1965 года ў спулдзельчым банку сяляне Гайнаўшчыны атрымалі:

на кантрактацыю — 374 тыс. зл.
на мінеральныя ўгнаенні і насенне — 369 тыс. зл.
і на іншыя закупы — 21 тыс. зл.

(Працяг на стар. 7)

Даход і тэлевізар

Прыкладна працуе сельскагаспадарчы гурток у Нурцы, Бельскага павета. Працу сваю пачаў два гады таму. У бягучым годзе прыдбана тут 2 трактары з камплектам машын. Аб добрай працы сведчаць таксама даходы, якія вынеслі каля 12 тыс. зл. Частку з іх прызначылі на пакупку тэлевізара. Свой уклад унеслі: ГРН і бацькоўскі камітэт школы. Тэлевізар стаіць цяпер у школьнай зале, спецыяльна адведзенай для культурна - асветнай працы. Як нам сказаў кіраўнік школы Балеслаў Ступакоўскі, у час прысутнасці на тэлевізіі жыхары вёскі захоўваюць ідэальны парадак. Нават не кураць папяросаў у гэтай зале. Такое ўзаемнае супрацоўніцтва павінна быць прыкладам усім нашым вёскам, дзе існуюць тэлевізары і дзе іх маюць купіць. (ак)

Да 40-годдзя БСР Грамады

ДЗЕЙНАСЦЬ

Наступіў 1921 год. У сілу рыжскага дагавору заходняя частка Беларусі была ўключана ў склад новафарміруючайся польскай дзяржавы. На гэтай тэрыторыі дамінавала насельніцтва беларускага паходжання. Беларусы складалі таксама значны працэнт у Беластоцкім ваяводстве.

Асноўная частка жыхароў усходніх зонаў Беласточчыны ўтрымоўвалася з раздробленай і адсталай сельскай гаспадаркі. Асабліва балюча адчувалі тут сяляне недахоп зямлі. Тагачасныя ўлады не толькі нічога не рабілі, каб паправіць цяжкае становішча сялянскіх мас, але наадварот, імкнуліся да таго, каб пагрузіць іх у яшчэ большую галечу. З гэтай мэтай органы буржуазійнай улады ў 1922 годзе выдалі распараджэнне аб ліквідацыі сервітутаў асабліва ў паветах Бельскім, Сакольскім, Беластоцкім і Ваўкавыскім.

На вёсцы пашыралася перанасяленне. Сам нават беластоцкі ваявода вымушаны быў прызнаць, што ў гэтым часе ў вёсках ваяводства ва ўзросце 16 — 60 гадоў існавала 160 тысяч непатрэбных асоб. Зразумела, гэтая лічба свядома заніжана. Было ў нас тады куды больш беспрацоўных і часткова беспрацоўных на вёсцы.

У гарадах сітуацыя прадстаўлялася не лепш. У нязмерна павольным тэмпе праходзіла адбудова знішчанай у час вайны мясцовай прамысловасці. Пашыралася беспрацоўе і інфляцыя. Узрасталі ўсялякія абкладанні падаткам і пакаранні.

Беларускае насельніцтва пазбавілі шмат правоў і грамадзянскіх свабод. І так, напрыклад, выпускнікам сярэдніх школ не давалі пасведчанняў аб грамадзянстве, каб гэтым самым перашкодзіць ім паступіць у вышэйшыя навуковыя ўстановы. Пачынаючы ад 1919 года ўлады прыступілі да ліквідацыі беларускіх школ.

Пра гэтую дыскрымінацыйную палітыку красамоўна гаворыць польскі настаўнік **Вацлаў Тыхановіч** са Старога Ляўкова ў сваёй школьнай хроніцы. Вось, між іншым, у ёй чытаем: «Беларускую школу ў Старым Ляўкове ліквідавалі з хвілінаю ўваходу войск польскіх». На наступных картках Тыхановіч піша аб сваім першым сутыкненні з мясцовым насельніцтвам. «Пасля паведамлення насельніцтву аб мэце майго прыбыцця, першым пытаннем было, на якой мове будзе праводзіцца навучанне. Я заявіў, што толькі на польскай мове, як роднай мове. Мае словы прагучалі як рэха, не знаходзячы ніякай падтрымкі і дапамогі ў сарганізаванні школы. Сказалі мне, што польскай школы не хочуць мець, а каб не дапусціць да арганізавання гэтай школы, пачалі рабіць усялякія перашкоды». У 1923 годзе ў знак пратэсту супроць паланізацыі бацькі з Ляўкова Старога не пасылаюць дзяцей у школу.

На далейшых старонках сваёй хронікі настаўнік апісвае матэрыяльныя ўмовы школы, а таксама сялян. «Часта зімою школьныя залы амаль што ўвогуле не ацяпляліся, зусім не было падручнікаў, і ўсялякіх навуковых дапаможнікаў»., «Былі тут людзі. якія можа

Герман Шыманюк.

© PDF: Kamunikat.org 2024
© Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2024

© PDF: Kamunikat.org 2024 © Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2024

СЕЛЬСКАЯ ГАСПАДАРКА БЕЗ ТАЯМНІЦ

КАЛАРАДСКІ ЖУК

Некаторыя шкоднікі маюць дзіўныя спосабы распаўсюджвання. Яны ляцяць самалётам разам з пасажырамі, плывуць караблём, іх разносіць вецер на далёкія адлегласці, яны хаваюцца ад людскога вока ў насенне і пады.

Каларадскі жук (стонка) — самы небяспечны шкоднік з вядомых у свеце — прыввандраваў да нас з Амерыкі. Каля дзесяці год таму з'явіўся ў Еўропе, прывезены караблём. Потым маланкава распаўсюдзіўся. У Польшчы з'явіўся спачатку ў паўночна - заходніх ваяводствах, а затым перакінуўся на ўсход. У 1961 годзе на Беласточчыне было налічана ўжо 25 тыс. заражаных участкаў. Год пазней, дзякуючы неспрыяльным атмасферным умовам, колькасць заражаных участкаў зменшылася да 17 тыс. У апошнія гады каларадскі жук ужо не распаўсюджваецца так хутка. Але гэта зусім не значыць, што можна ўжо спыніць барацьбу з гэтым страшным шкоднікам. Калі толькі на нейкі час забыцца аб існаванні каларадскага жука, ён хутка заваюе ўсе ўчасткі занятыя бульбай, і прынясе каласальныя шкоды.

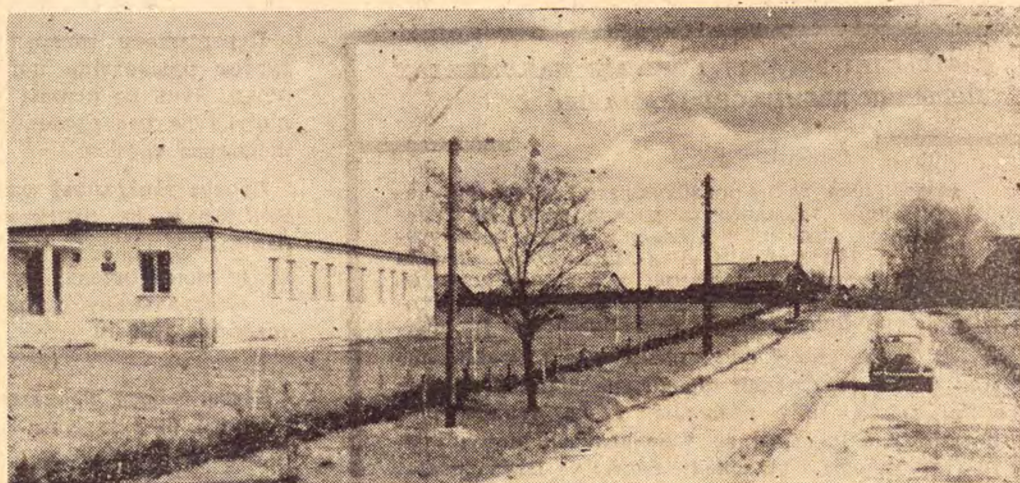
Абавязкова трэба змагацца з гэтым шкоднікам, і асабліва ва ўсходняй частцы ваяводства. Асабліва шмат каларадскага жука ў Сямяціцкім, Гайнаўскім, Бельскім і іншых паветах. У мінулыя гады першыя ўчасткі, заражаныя каларадскім жуком, былі выяўлены ў аколіцах Сямяціч. Іменна там трэба цяпер пільнаваць, каб як мага раней выкрыць гэтага шкодніка. Ёсць некалькі метадаў барацьбы з каларадскім жуком. Па-першае, трэба ліквідаваць самасевы бульбы. Бо яны з'яўляюцца крыніцай размнажэння шкодніка і распаўсюджвання яго па наваколлі. Каларадскі жук пералятае на дзесяткі кіламетраў. Гэта яшчэ больш павялічвае небяспеку.

Неабходна перыядычна правяраць бульбяныя ўчасткі. Тэрмін масавых праверак падае прэзідыум ВРН. Незалежна ад гэтага трэба індывідуальна правяраць поле раз на тыдзень.

Калі знойдзем каларадскага жука, дык яго трэба сабраць у бутэльку, напр, з газай. Часта цяжка пазнаць каларадскага жука. Сабраных шкоднікаў нясем да агранома або ў прэзідыум ГРН. Затым паведамляем аб гэтым прэзідыум ПРН. Заражаныя ўчасткі павінны быць як найхутчэй пасыпаны або апырсканы хімічнымі сродкамі. Такія хімікаты ёсць у кожнай гмінная спулдзельні. Заявы аб механічным апыленні можна падаваць у ПОМ-ы. Яны таксама маюць адпаведную апаратуру і прэпараты.

У Мілейчыцах у мінулым годзе мне давялося бачыць, як сяляне распыльвалі хімічныя сродкі з... панчохі. Па-першае, прэпарат не будзе добра распылены, па-другое, апыленне толькі заражанага месца зусім не нішчыць шкодніка, бо жук ёсць напэўна і на далейшых загонах бульбы.

Інж. М. СУХАЖЭБРСКІ

Перад вёскай Гураны на Сакольшчыне. Налева — новая школа.

Фота — (СЯ)

ПА ДРАБІНЕ ЎВЕРХ

(Важнейшыя факты з культуры апошніх гадоў)

ГОД 1961

У Беластоку першая ў ваяводстве сярэдняя музычная школа з аддзяленнямі: інструментальным, настаўніцкім і вакальным. У школе вучыцца цяпер сто асоб.

ГОД 1962

Паўстае Ваяводскае прадпрыемства артыстычных імпрэз, якое дагэтуль сарганізавала 450 канцэртаў і спатканняў. Пабачыла іх чвэрць мільёна асоб. Палова з-за Беластока. Як вядома, «Эстрада» спецыялізуецца ў «сцяганні» на Беласточчыну слаўных артыстаў з усяе краіны.

ГОД 1963

Акцыя «Грамадскія тэлевізары», якая дала вёсцы 58 тэлевізараў.

Усе дамы культуры атрымалі фільмовыя праектары. Арганізаванне асветных кіно «Ведза».

Паўстае Беластоцкае музычнае таварыства, якое занялося папулярызацыяй музычнай культуры ў вёсках, школах. Кіруе таварыствам вядомы знаўца музыкі прафесар Саберайскі.

Ваяводскія кіно далі 52 тысячы фільмовых сеансаў, якія глядзела 5 мільёнаў 130 тысяч асоб.

ГОД 1964

14 новых святліц пабудавана грамадскім чынам.

У Ломжы паўстае Дзяржаўная музычная школа. Развіваюцца ніжэйшыя музычныя цэнтры, так званыя «агніска», якіх зараз маем 23.

Вырастае 11 новых публічных бібліятэк, 55 чытальняў, 273 бібліятэчныя пункты.

Спектаклі беластоцкіх тэатраў (імя Вянгеркі і «Свершча») пабачыла чвэрць мільёна асоб.

Росквіт акцыі арганізавання ў вёсках клубаў «Руху». Зараз маем іх ужо 250.

(вл)

Ёсць машыны

Клюковіцкі сельскагаспадарчы гурток мае два трактары разам з прычапнымі машынамі, два малацільныя агрэгаты, снапавязалку, касілку, сеялкі.

Прэзасам гуртка з'ўляецца Хведар Драшчук. (ся)

МАСТАКІ

Мастакоў у Агульнаадукацыйным ліцэі з беларускай мовай навучання ў Гайнаўцы — 20 чалавек. Гэта члены мастацкага гуртка, якім кіруе настаўнік гэтага ліцэя Анатоль Корзун. Варта адзначыць, што гурток дзейнічае нягледзячы на цяжкія памяшкальныя ўмовы ліцэя. (п)

Член мастацкага гуртка ў Агульнаадукацыйным ліцэі з беларускай мовай навучання ў Гайнаўцы Янка Саўчук у час працы.

Фота. Ул. Паўлючук

Здароўе

Перадваенная сакольская вёска рэдка бачыла лекара. У Саколцы была бальніца, у якой працавала двух лекараў, фельчар, акушэрка і некалькі яе памочніц. Перадваенная, так званая, каса хворых мела аднаго лекара і адну медсястру. Вёскі гразнулі ў цемнаце, знахарстве і забабонных практыках, беднасць даходзіла да крайнасці.

Цяпер у Саколцы існуе некалькі лекарскіх кабінетаў: два дэнтыстычныя, адзін агульны, адзін ларынгалагічны, дэрматалагічны, псіхіятрычны, хірургічны, акулістычны.

Па вёсках існуе сем пунктаў аховы здароўя, сем фельчарскіх пунктаў, тры радзільныя дамы і два пункты. Працуе ў іх дваццаць шэсць лекараў, 43 медсястры, пяць акушэрак, 7 фельчараў. У павятовай бальніцы працуе 12 лекараў, 40 медсясцёр і сем акушэрак. Ёсць у ім 192 ложкаў.

Ёсць таксама чатыры карэткі — адзін лекар, трох фельчараў і 2 медсястры для хуткай дапамогі. Раённая бальніца ў Крынках мае сорак ложкаў. Працуе тут двух лекараў, шэсць медсясцёр і акушэрка. Крынкі ад Саколкі адлеглыя на 28 кіламетраў. (СЯ)

Курсы для жанчын

Сакольскі аддзел асветы арганізаваў 22 курсы асветы для дарослых. На ўсіх курсах ужо адбыліся экзамены. 5 курсаў арганізавана спецыяльна для жанчын. Сюды хадзіла каля 70 жанчын. Былі гэта курсы ўпрошчаныя. Тут мелі права хадзіць жанчыны абцяжараныя дзяцьмі і сямейнымі абавязкамі. Амаль ўсе яны закончылі адпаведныя курсы пачатковай школы. Зараз праводзяцца кансультацыі над арганізацыяй курсаў у будучым годзе. Думаем, што з цэннай ініцыятывы Сакольскага павета скарыстаюць і іншыя, палягчаючы тым самым заканчэнне пачатковай школы ахвотным жанчынам.

(ак)

ПАРТЫЗАН

ахвотна паслалі б свае дзеці ў школу, але нястача, недахоп адзення і сродкаў на падручнікі прымусілі іх пакінуць дзеці дома».

У 1923 г. на шляху чыгуначнай лініі Ваўкавыск-Чаромуха ўлады ПКП звольнілі 250 рабочых беларускага паходжання. Папярэдне паклікалі іх на экзамен. Пыталі рабочых пра веравызнанне, нацыянальнасць і ўменне карыстацца польскай мовай.

На Беласточчыне панавала надзвычайнае становішча, званае мілітарызацыяй. Дзейнічалі тут палявыя суды. Сурова расправўляліся тут не толькі з прагрэсіўнымі дзеячамі, але нават з усімі падпісчыкамі беларускіх газет.

Такім чынам спляліся з сабою канфлікты класавыя і нацыянальныя. Сярод жыхароў узрастала незадавальненне.

У гэтай іменна сітуацыі сярод сялян усходняга раёна Польшчы, у гэтым таксама і Беласточчыны, развівалася і распаўсюджвалася ідэя ўзброенага супраціўлення, супраціўлення ў адносінах да тагачаснай улады. Знайшло яно шырокую падтрымку. Стыхійна і самаадвольна ўтвараліся шматлікія партызанскія групы. А ў 1920 годзе на чале партызанскага руху стала Беларуская рэвалюцыйная арганізацыя, якая была левай апазіцыяй у беларускай партыі эсэраў. Асабліва знайшла яна прыхільнікаў сярод рэпатрыянтаў з Савецкага Саюза, мясцовых левых беларускіх дзеячоў.

У раёне Кляшчэляў на чале ўзброенай арганізацыі былі **Герман Шыманюк,** псеўданім «Бацька», **Вера Маслава, Андрэй Рошчанка, Андрэй Тамашук і Дзямян Мартынюк.** Ахоўвала яна сялян перад пацыфікацыйнымі атрадамі, вяла барацьбу з паліцыяй. У маі 1922 года паўстанцы атакавалі пост паліцыі ў Кляшчэлях. Пару дзён пазней некалькіх паўстанцаў злавілі і пасадзілі ў турму. Як паведамляе бюлетэнь Беластоцкага Ваяводскага Ведамства, ваеннапалявы суд 25 мая 1922 года на смяротную кару прысудзіў: 21-гадовага **Андрэя Тамашука** з Дубіч Царкоўных, 30-гадовага **Івана Сахарчука** з Залешан, **Івана Піцэлюка** з Маскоўцаў, 38-гадовага **Дзямяна Мартынюка** з Грабаўца, 29-гадовага **Васіля Тамашука** з Вітава. Яшчэ гэтага дня прыгавор быў выкананы.

Таксама ў аколіцах Нараўкі дзейнічаў моцны партызанскі атрад **Кастаньчука.** Падобныя атрады існавалі ў лясах каля Белавежы.

Зімоваю ноччу 1923 года каля Звярынца ў Белавежскай пушчы паўстанчая арганізацыя сарганізавала засаду на царскага генерала Станіслава Булак-Балаховіча, які праславіўся лютасцю ў барацьбе з атрадамі Чырвонай Арміі, а потым з прагрэсіўным рухам у Бельскім павеце. Замах удаўся. Але забітым аказаўся не сам генерал, а яго брат, не меншы прайдзісвет, чым сам «бацька» Балаховіч.

Таксама дзейнічалі партызанскія атрады ва ўсходняй частцы Сакольскага павета.

Паводле II Часці Генеральнага Штабу ВП у 1921—1925 гадах на землях тагачаснай Заходняй Беларусі партызанскія атрады налічвалі звыш 5 тысяч чалавек добра ўзброеных.

На чале партызанскага атрада, які налічваў каля 500 паўстанцаў, быў адважны камандзір — Атаман Муха. На ўзбраенне складалася: вінтоўкі і кулямёты. Праводзіў ён свае шматлікія аперацыі таксама ў межах Белавежскай пушчы. Садзейнічалі з ім атрады ў Белавежы і Нараўцы.

Атаман Муха прымаў удзел у заняцці горада Столбцы, дзе вызвалілі зняволеных камуністаў. А паміж Брэстам і Лунінцам яго атрад затрымаў пасажырскі поезд, у якім ехалі ваявода, епіскап і камендант паліцыі. Партызаны іх злавілі і адлупцавалі розгамі. На развіццё партызанскага руху ўрад Грабскага адказаў пацыфікацыямі. Да перамагання гэтага руху паклікаў таксама Корпус Аховы Пагранічча. Нягледзячы на стрыманне партызанскае акцыі буржуазіі не ўдалося паўстрымаць прагрэсу радыкалізацыі беларускіх працоўных мас.

БАРЫС НІКІЦЮК

© PDF: Kamunikat.org 2024 © Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2024

(ВЫТРЫМКІ З ГАЗЕТ І ІНШЫХ ДАКУМЕНТАЎ ПЕРЫЯДУ ДЗЕЙНАСЦІ ГРАМАДЫ)

Тое. што даўно прадбачылася і чакалася, нарэшце адбылося — раскол сярод беларускіх дэпутатаў у Польскім сейме. 4 дэпутаты (Тарашкевіч. Рак-Міхайлоўскі, Мятла і Валошын) выступілі з адзінага дагэтуль Беларускага пасольскага клуба і ўтварылі новы пад назваю Беларуская рабоча-сялянская грамада.

...Як складуцца ў бліжэйшым часе адносіны паміж новай беларускай фракцыяй сейма і камуністамі, пакуль што невядома. Трэба думаць, што яны будуць падобны да ўзаемаадносін камуністаў і «Незалежнай сялянскай партыі» Ваяводскага: супрацоўніцтва без фармальнага аб'яднання.

У кожным разе раскол Беларускага пасольскага клуба і адкрытае ўступленне часткі яго былых сяброў на рабоча-сялянскі шлях, шлях змагання за ўладу рабочых і сялян ёсць паваротны пункт у гісторыі сеймавага прадстаўніцтва Заходняй Беларусі. Падзеі ў Заходняй Беларусі за апошнія гады развіваліся ў такім кірунку, што беларускае сеймавае прадстаўніцтва ўсё больш і больш траціла беспасрэдную сувязь з народнымі масамі, іх імкненнямі і надзеямі. Цяпер гэта сувязь аднаўляецца і замацоўваецца. («Савецкая Беларусь» № 144/1443, 30 чэрвеня 1925 г.).

Вызваленне ўсяго працоўнага народа з-пад ярма капіталу і нацыянальнага ўціску — гэта агульная мэта і супольная справа сялян і работнікаў, здзейсненне гэтага магчыма толькі ў цесным саюзе сялян і работнікаў.

Працоўная інтэлігенцыя ў сваёй лепшай і здаравейшай частцы павінна прылучыцца да такога саюзу сялян і работнікаў, знаходзячы тут шырокі грунт да прылажэння сваіх творчых сіл.

(З праграмы БСР Грамады. Красавік 1926 г.).

Дарагія грамадзяне! Вітайма Грамаду і злучаймася ўсе ў Грамаду — першую шырокую зашчытніцу нашых правоў, упартую барацьбітку з ворагам працоўных вёскі і места — буржуазіяй за лепшую будучыню для нас. Кожны з нас прыглядзеўшыся да штодзённага нашага жыцця, разабраўшыся ў самых важных галінах яго, павінен сказаць, што заклік гэты правідловы.

...Многа вёсак і мястэчак нашага краю ўжо зразумелі, дзе праўда, і арганізавалі гурткі Беларускай сялянска-работніцкай грамады, якія смела заяўляюць аб усіх крыўдах нашага жыцця моцным голасам Грамады. З гэтым голасам павінны будуць лічыцца тыя, хто марнуе наша жыццё, і чым болей будзе гэтых галасоў Грамады, тым хутчэй мы здабудзем належныя нам правы. Дык, каб не застацца ад пайшоўшых ужо ў Грамаду нашых братоў, каб дапамагчы ім у барацьбе за лепшую будучыню для нас, хутчэй усе як адзін у Грамаду, — мужчыны і жанчыны! Памятайце, што гэты час найдаражэйшы ў жыцці нашага народа. Калі празяваем гэты момант, то на многа часу пакінем панаваць над намі нэндзу, здзекі, насмешкі, паняверку і бяду. Ні на мінуту не забывайце, што нам адчыняюцца дзверы для лепшай будучыні. Пара прачнуцца і нам і па прыкладу іншых прыгнечаных народаў моцна грамадой заявіць аб належных нам правах.

Усе да працы! Усе ў Грамаду! Хутчэй арганізавацца.

Няхай жыве сялянска-работніцкі ўрад!

Няхай жыве саюз сялян і работнікаў усіх краёў!

Няхай жыве Грамада — вялікі чалавек!

Камітэт Беларускай сялянска-работніцкай грамады.

(з закліку мясцовых камітэтаў БСРГ да рабочых і сялян уступаць у Грамаду. Май 1926 г.).

Паведамляем таварышаў сяброў, што на наш гурток прыходзіць цяпер сільны ўраган ад паліцыі. Чуць не кожны дзень прыходзіць паліцыя, пішуць на нас пратаколы і да таго яшчэ страшаць нас турмой.

Просім таварышаў сяброў дапамагчы нам у гэтай справе як найскарэй, бо няма як жыць ад паліцыі.

(з заявы членаў гуртка БСРГ вёскі Крынуль Цэнтральнаму сакратарыяту БСРГ. 24 кастрычніка 1926 г).

Лічба сяброў Грамады: а) у чэрвені 1926 г. — 950 асоб, б) у верасні — 45 000, в) у лістападзе — 68 000.

У момант разгрому, 15 студзеня 1927 г., — 100 000 асоб.

У момант зачынення працы і ліквідацыі сакратарыята Грамады, 1 лютага 1927 г., — 117 000 асоб.

(са звесткі генеральнага сакратара БСРГ М. Бурсевіча. 1928 г.)

АД ВЕКУ МЫ СПАЛІ

Ад веку мы спалі і нас разбудзілі,
Мы знаем, што трэба рабіць,
Што трэба свабоды, зямлі чалавеку,
Што трэба буржуяў пабіць.

Што гэта за марная доля такая,
Бяз хлеба, бяз грошай працуй,
Усюды ганяюць, усюды смяюцца,
Ну проста хоць крыкні — ратуй!

Смяюцца над намі багатыя людзі,
Здаецца панамі іх зваць.
Мы доўга цярпелі, цярпець больш не будзем
І пойдзем мы долі шукаць.

Мы дружна паўстанем з сярпамі, з касамі,
Прагонім з зямлі палачоў.
Няхай нас сустрэнуць палямі, лясамі
Грамады працоўных людзёў.

Тарашкевічу, (вул.) Свентакшыска, 28,5, Варшава, з Вільні.

(В) нядзелю пятага адбыўся павятовы з'езд Грамады ў вёсцы Стара-Беразова, Арлянскай гміны, Бельскага павета. Накіраваўшыхся на з'езд членаў (Грамады) паліцыя яўная і тайная не дапускала, арыштоўвала. Такім чынам, (на) з'езд удалося трапіць толькі 120 асобам. Вёска Стара-Беразова была акружана атрадамі пешай (і) коннай паліцыі ў колькасці 100 асоб пры сямі кулямётах. У часе працы з'езда банда паліцыянтаў (і) шпікаў у колькасці да 15 асоб пачала разгром памяшкання, выламваючы дзверы і вокны. Прадстаўнікі старосства (і) паліцыі не толькі не рэагавалі, але, наадварот, у часе ўчыненага гэтымі шпікамі пагрому паліцыя ўварвалася ў залу (і) пачала біць усіх членаў з'езда прыкладамі, шаблямі. Паліцыянты трымалі за рукі паслоў, пазбаўляючы іх свабоды руху і прадстаўляючы шпікам магчымасць здзекавацца над імі. Паслы Мятла і Валошын паранены. Апрача таго, з ліку ўдзельнікаў (з'езда) паранена звыш 50 асоб. Падрабязных звестак з месца, ці ёсць забітыя, да гэтуль не маем. Пасол Мятла заўтра раніцай будзе ў Варшаве.

Раман

(тэлеграма. Прынята 6 снежня 1926 г., 12 гадз. 8 мін.)

...Беларусаў не лічылі і не лічаць раўнапраўнымі грамадзянамі, і ім не даюць магчымасці вучыць сваіх дзяцей у роднай мове. Адміністрацыя і дзяржаўная паліцыя прымяняе для працоўнага беларускага народа масавы тэрор, катуючы і калечачы ні ў чым не павінных людзей толькі за тое, што яны беларусы і смеюць думаць не так, як думаюць польскія кіруючыя класы.

Аб абяцаных правах забыліся, і над краем гуляе дэспатызм абшарнікаў, якія лічаць беларускі народ за быдла.

...Няма ніякай надзеі, каб белы тэрор спыніўся. Усё паказвае на тое, што ён будзе ўсільвацца.

Прэса беларуская задушана, апрача падкупленай урадам. Ад 1922 г. зачынена ў Вільні больш 20 апазіцыйных газет.

...21 кастрычніка 1926 г. арыштавалі Макуліка Сымона з вёскі Алексічы, Мала-Берастовіцкай гміны, былога рэдактара «Народнай справы», а цяпер даверанyю асобу Беларускай сялянска-работніцкай грамады. Каб перашкодзіць яго працы, пасадзілі яго ў турму: вымагаюць 12000 зл. залогу, што немагчыма выканаць. Тлумачыцца гэта тым, што сядзіць ён як рэдактар беларускай газеты.

...Уначы з 14 на 15 верасня 1926 г. у Саколцы на Фабрычнай вул., №20, дзе пражываў пасол Валошын, увайшла паліцыя, хочучы рабіць рэвізію. Гаспадыня дома Кастэцкая тлумачыла, што гэта кватэра пасла і што не можна нічога чапаць, бо яго цяпер няма. Але паліцыя, не звяртаючы ўвагі на пратэсты гаспадыні, забрала на пастарунак 2 валізы, становячыя маёмасць пасла.

...16 верасня 1925 г. адбыліся масавыя арышты ў ваколіцах Беластоку, Пружан, Бельска і Ваўкавыска. Самым старшым па ўзросту з арыштаваных быў 23 год, а малодшым — 14-гадовая дзяўчына. Здзекі паліцэйскіх пераходзілі межы: вешалі на жалезных палках, якія былі ўсунуты паміж скаванымі рукамі і каленамі, і білі жалезнымі палкамі па пятах, ламалі пальцы, улівалі па некалькі літраў вады ў нос і рот, акуналі галаву на доўгі час у сцюдзёную ваду. Ніякія просьбы ні паслоў, ні саміх арыштаваных не дапамаглі, і людзей скатавалі да паўсмерці.

(З пісьма пасла ў сейме ад БСРГ П. Мятлы члену англійскага парламента Артуру Шэпарду).

АЛЯКСЕЙ КАРПЮК

ПУШЧАНСКАЯ АДЫСЕЯ

Здаецца, яшчэ і не спаў, а мяне хтосьці пачынае далікатна штурхаць.

— Уставай, юнак! — па-нямецку і добразычліва кажа чалавек.

Саджуся на лаву. У зале горача. Размарыла. Дзе я? Што са мной? Ніяк не магу прачнуцца.

— Табе на Аленштайн? — пытаецца стары.

— А-га...

— Поезд адыходзіць праз дваццаць хвілін.

З мяне сон як рукой зняло. Хапаю сумку.

— Паспееш, цябе абудзіў акурат у час.

— Дзякуй, бацька! Шчасліва вам даехаць!

— І табе таксама!

Улажу ў вагон. Ён без святла. Але што ў ім маладая і з карымі вачыма праваднiца, я такі разгледзеў. Усе лавы заняты, спыняюся ля шыбы, у праходзе.

У вагоне — мясцовыя жыхары. Едуць і эвакуіраваныя з Берліна. Усе жанчыны. Берлінцы апавядаюць пра жудасці бамбардзіроўкі сталіцы. Пляткараць, што Гітлера няма, яго быццам арыштавалі. Нібы фюрэра замяніў фельдмаршал Ромель і цяпер вайне хутка канец, бальшавікі і англічане фельдмаршала надта баяцца і адразу паддадуцца, а сама Амерыка не вытрымае. Слухаю дзіўную для мяне балбатню немцаў і сачу. Ля мяне чагосьці часта круціцца праваднiца. Спрабую раму — адчыняецца. Поезд ідзе кіламетраў сорак на гадзіну, скакаць можна. Толькі трэба ўціснуць галаву ў

36

плечы, калені ўцягнуць у жывот — перакулішся разоў сто на адхоне і ўсё. Ад акна не адыходжу.

Прыбываюць новыя пасажыры, праваднiца на іх не звяртае ўвагі, не правярае білетаў. Мітусіцца на праходзе, дваццаць разоў кранае мяне локцем, кожны раз просіць прабачэння, беспрычынна смяецца. Трымаюся за раменныя лямкі ад акна, трывожна і прагна лаўлю какетлівыя позіркі і бліскание зубоў немачкі.

Калі поезд прыбывае на месца, з вагона чамусьці вылажу неахвотна, з жалем, быццам нешта важнае камусьці не дагаварыў, цікавае не дасказаў.

Наступны пасажырскі ідзе толькі вечарам. Вакзал у Аленштайне маленькі, баюся намазоліць усім вочы. Трэба недзе падзецца. Чытаю вывеску. «Пункт харчавання праязных брыгад чыгуначнікаў». Знаходжу шэфа, пляту, што я качагар, вазіў з брыгадай паравозы ў Данцыг і цяпер вяртаюся ў Гродзенскае дэпо, страшэнна згаладнеў. Невялічкі дабрадушны немчык з жывоцікам і чырвоным тварыкам ахвотна загадвае жанчыне мяне накарміць. Тая налівае вялізную місу гарачае стравы.

Ажыўлены баршчом, выходжу са сталовай і не ведаю, куды сябе дзяваць. Заглядаю ў піўную. За стойкай тырчыць тоўстая немка. Побач маладая мые посуд. Перад імі салдат трымае куфаль піва і штосьці апавядае. Салдат бледны, з забінтаванай шыяй, без вінтоўкі. Мусіць, уцёк са шпіталя і каратае час, пажыўляецца.

У піўную без прычыны не ходзяць. Прашу:

— Піва!

— Вам светлага ці цёмнага? — пытаецца ветліва старая.

Дык яно бывае рознае?!

— І таго, і таго...

Дзеўка ставіць мне на стол поўныя куфлі, вузлаватымі мокрымі рукамі дае рэшту.

Дзве жанчыны за буфетам настаўляюць вушы. Услухоўваюся і я.

— У рускіх — гэтак! — працягвае салдат. — На абед ставяць на стол гліняную місу гарэлкі і драўлянымі лыжкамі хлябаюць, як у нас суп!

37

— Майн гот! — ускрыквае маладзейшая.

— І дзеці? — удакладняе буфетчыца.

— Усе-е-е! — ажыўлена з іскрамі ў вачах запэўняе салдат і дапівае куфаль. — Пад Смаленскам сам бачыў!!!

— Жах!

Жанчыны толькі вохкаюць і напаўняюць куфаль.

А я сваё піць не магу. Ды пакідаць нявыпітым пельга. Праглынаю, як атруту. Ужо кружыцца галава. Тут яшчэ ад баек раненага разбірае смех. Салдат пачынае прасіць, каб я нешта пацвердзіў, падлізваецца. Устаю і выходжу.

Аднапавярховыя акуратныя домікі, агароджаныя металічнымі сеткамі. Кроны дрэў упарта супраціўляюцца ветру. У твар нясе востры снег. Плятуся без мэты.

Недалёка ад вакзала, за нізкім плоцікам, — з паўсотні рабочых з Усходу. Іх, мусіць, нядаўна вывелі з вагона, паставілі чакаць далейшага лёсу. З паднятымі каўнярамі хлопцы, захутаныя ў хусткі, у вышываныя ручнікі дзяўчаты сядзяць на драўляных скрынках, аблезлых чамаданах і баязліва патупваюць, нясмела жартуюць. Іх бесцырымонна і са здзекам разглядаюць вучні з ранцамі. Хтосьці з малых плюе на бліжэйшага рускага. Гэта вельмі падабаецца астатнім. Вучні адзін перад другім пачынаюць пляваць на людзей, потым — па камандзе, залпамі! Бедныя хлопцы і дзяўчаты збіваюцца ў грамаду, бездапаможна і пакрыўджана азіраюцца.

Выбіраюся на чыстае поле. Перад вачыма — піўная з салдатам, у вушах яшчэ гучаць яго словы. Там, ля беластоцкай шашы, была толькі невялікая група Міцькі Высоцкага. А мо' і праўда там цяпер усё дагары нагамі, я ж даўно не быў дома?!. Ужо не церпіцца. Хутчэй да сваіх! Мяне так разбірае, што не адчуваю холаду. Узбуджаны, бегаю ў полі да вечара. Тады вяртаюся на вакзал, купляю білет, адпраўляюся далей.

Гродна і Беласток немцы далучылі да Трэцяга Рэйху. Паміж гэтымі гарадамі і Прусіяй у раёне Шарфэнвізэ два разы поезд перасякае граніцу Польскага генерал-

38

© PDF: Kamunikat.org 2024 © Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2024

© PDF: Kamunikat.org 2024 Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2024

ТРЫБУНА чытачоў

Праца за 10 мільёнаў

Як штогод так і цяпер рады нарадовыя супольна з грамадскімі камітэтамі Фронту адзінства народу арганізуюць грамадскія чыны. У гэтай справе ёсць апрацаваныя спецыяльныя планы, паклікаыя камітэты пабудовы, якія былі зацверджаны на сесіях рад нарадовых. Грамадскія чыны ў Гайнаўскім павеце ў бягучым годзе акрэсліваюцца сумай на 10 мільёнаў злотых. На падтрымку грамадскіх чынаў грамадскія рады нарадовыя прызначылі 1.200 тыс. злотых, а прэзідыум ПРН у Гайнаўцы — 2900 тыс. зл.

План грамадскіх чынаў прадбачвае, між іншым, пабудову агулам 7 км жвіраваных дарог (Нарва — Рагозы, Кляшчэлі—Волька, Ляшукі — Старое Ляўкова). У Грабаўцу і Крыўцу будуць пабудаваныя пачакальні ПКС; у Дабрывадзе — пачатковая школа, а ў Белавежы — дзіцячы сад. У Гайнаўцы пры чыгуначнай станцыі і пры доме культуры «Гурнік» будзе пасаджаны парк, а сквер — пры вуліцах Вызвалення і 1-га мая. Вуліцы Падлессе і Простая будуць адрамантаваны. Ужо перадазана ў карыстанне стражацкая раміза ў Кляшчэлях, а пабудаваныя будуць у Трасцянцы і Карыціскаx. Стражацкія басейны атрымаюць: Новаберазова і Чыжы. Купальныя басейны будуюцца ў Дубічах Царксўных, Нарве і Белавежы.

Кошт меліярацыйных чынаў акрэсліваецца сумай 140 тыс. зл.

Ю. Козак
Гайнаўка

Меліярацыя ў Лушчы

Вясною гэтага года распачалася меліярацыя палёў невялікай вёскі Лушчы на Гайнаўшчыне. Меліярацыя палёў у гэтай вёсцы была вельмі патрэбная. У балоцістым месцы пракопаны два равы, якія спалучаюцца з невялічкай рэчкай ля вёскі Асоўка.

Янка Грамадскі
Чыжы

ПЛЕСКІ БУДУЮЦЦА

У Плёсках многа будынкаў мураваных. Драўляных зараз амаль не будуюць. У апошнім часе ў Плёсках вырасла тры дамы з цэглы. Найлепшымі мулярамі, якія славяцца ў нашай вёсцы, а нават у вёсках навакольных, з'яўляюцца Пётр Туроўскі і Ян Карнілюк. Яны за пяць дзён пабудуюць цэлы будынак.

На здымку: праца пры будове новай хаты ў Аляксея Харытонюка.

Тэкст і фота: **Л. Леанюк**

На Паўлаўскай дарозе

Дарогай з Паўлаў у Рыбалы кожную вясну ці восень цяжка было праехаць ці нават прайсці. Машыны і фурманкі «танулі» ў балоце. Усім нам надаела. Восенню мінулага года павятовыя ўлады пачалі рамантаваць дарогу. Работа на дарозе закіпела.

Штодзённа на працягу двух месяцаў працавала не менш як па 15 фурманак. За работу людзям плацілі. Пачаткова вазілі пясок, капалі равы, а потым насыпалі жвір. Паабапал дарогі пасадзілі дрэўцы. Не прайшло два дні, як якійсьці «дурань» ноччу многа дрэвак паламаў. 700-метравы адрэзак дарогі быў вельмі прыгожа адрамантаваны. Толькі брыдка выглядае, што стаяць паламаныя дрэўцы. Нядаўна на дарозе зноў пачалася работа і далей возяць пясок і жвір. Кіраўніком гэтых работ з'яўляецца Іван Леанюк з Плёсак. Цяпер з прыемнасцю можна будзе праехацца па такой прыгожа адрамантаванай дарозе.

Чытач з Паўлаў

Шудзялаўская бібліятэка

Ад 1949 года ў Шудзялаве (Сакольскі павет) існуе грамадская бібліятэка. Ад пачатку працуе тут бібліятэкарам гр. Казімір Малішэўскі, які за шаснаццаць год так з працай зазнаёміўся, што ведае, дзе якая кніжка ляжыць. Не шукаючы, адразу, бярэ ён тую кніжку, якую чытач жадае. У 1965 годзе было выпазычана 1034 кніжкі, у тым ліку 154 беларускія кніжкі. Бібліятэка мае шмат кніжак на рускай мове, якія таксама карыстаюцца поспехам сярод насельніцтва. Апрача кніжак бібліятэка ў Шудзялаве з'яўляецца падпісчыкам 20 экземпляраў часопісаў і газет, а менавіта: «Нівы», «Трыбуны Люду», «Газеты Беластоцкай» і іншых.

Кузьма Сцяпан
Сакольскі павет

Змаганне за ўраджай

(Працяг са стар. 4)

З пазык скарыстала агулам 844 гаспадары.

На выкананне абавязкаў у галіне аховы раслін вызначана 175 перадавікоў аховы раслін і 35 карэспандэнтаў, якіх заданнем ёсць арганізаваць работу па хімічным апырскванні раслін супраць хвароб і пустазелля на плошчы 3 700 га пасеваў і апрыскі ці апылы хімічнымі сродкамі супроць шкоднікаў і хваробы раслін на плошчы 4 800 га пасеваў. Для рэалізацыі гэтых заданняў у павеце знаходзіцца дзве брыгады пры дзвюх машына-трактарных станцыях (ПСМ-ах) і 53 апараты да апрыскавання, 9 апаратаў апыляльнікаў у валоданні сельскагаспадарчых гурткоў, а таксама 406 штук малых, лёгкіх апаратаў у валоданні сялян.

Кампанія хімізацыі сельскай гаспадаркі ўжо пачалася. Вялікую ролю павінны адыграць у ёй сельскагаспадарчыя гурткі і перадавікі аховы раслін. Ім неабходна забяспечыцца ў адпаведныя хімічныя сродкі, каб у час гэтай кампаніі змагання за ўраджай, было іх пад дастаткам у вёсцы і не трэба было шукаць гаспадарам па магазінах ГС-аў.

Выкананне пастаўленых задач будзе ў многім залежыць і ад працаўнікоў службы агратэхнічнай і ад саміх гаспадароў.

А. Ражкевіч
Гайнаўка

Прывітанне першага аўтобуса

Дзень выбараў (30 мая) у Крушынянах на Сакольшчыне адзначыўся яшчэ адной нештодзённай падзеяй. У гэты дзень упершыню ў гісторыю Крушынян прышоў першы аўтобус. Жыхары вёскі падрыхтаваліся да гэтай урачыстасці. Вяскоўцы актыў нягледзячы на дождж пабудаваў браму, на якой віднеў надпіс: «Вітаем першы аўтобус у Крушынянах». Каля 18 гадзіны па крушынянскай вуліцы праехаў першы прыгожы аўтобус упрыгожаны сцягам, зяленінаю і кветкамі. На шыбе табліца «Саколка—Крынкі — Крушыняны». У гэты момант пагода быццам ведала, што ўрачыстая хвіліна. Перастаў ісці дождж. З прывітальным словам выступіў Кастусь Патэльскі, які цёплымі словамі прывітаў прадстаўнікоў павятовых і ваяводскіх улад і шчыра ім дзякаваў за новую лінію ПКС-у. Потым з кароткай прамовай выступіў першы сакратар КП ПАРП у Саколцы Ян Дзянісюк. Пасля прамоў і цырыманіялу перарэзу істужкі аўтобус правёз іх па вуліцы. У школе адбылася мастацкая частка ў выкананні вучняў.

К. П.
Крушыняны

> НІВА — Твой найлепшы прыяцель
> Распаўсюджвайце „НІВУ"

губернатарства. Польскія стрэлачнікі папярэджваюць мяне, каб на граніцы асцерагаўся.

На станцыі перад граніцай забіраюся ў паражняк, які едзе ў Беласток. Залажу ў цяплушку, з сярэдзіны завязваю вокны і дзверы дротам, распальваю вуглем жалезную печку і пад стук колаў да самага Беластока праспяваў усе песні, якія толькі ведаў.

У Беластоку жыве бацькава сястра.

— А хіба ж цябе з Валодзькам не ў Штутгоф заслалі? — дзівіцца старая.

— Го, калі гэта было! — супакойваю яе. — Цяпер працуем у Берліне машыністамі.

— Ну і дзякуй богу! — уздыхае яна з палёгкай.

Вечарам вяртаецца з работы стрыечны брат, вядзе мяне да знаёмага цырульніка, шэпча майстру:

— Франак, не пытай ні пра што, а пастрыжы гэтага кавалера!

Адчуваю, як рука цырульніка дрыжыць, калі ён пад нулёўку раўняе мне валасы.

Потым адпраўляемся на Палескую станцыю.

Канчаліся пятыя суткі, як я ўцёк з Тыгенгофа. І тады гэтак сама скрозь галінкі свяціў месяц. Толькі цяпер ён поўны. Гэтак сама слепіць снег, плывуць празрыстыя хмурынкі. Аж не верыцца, што быў нейкі Штутгоф, язда зборным цягнікам у цэментавых трубах. Праз гадзіну пасажыркай прыбуду ў свае Страшава. Яно ляжыць на саракавым кіламетры ў бок Ваўкавыска. Там у лесе чакаюць мяне хлопцы, толькі б дабрацца да іх! Чамусьці ўпэўнены, што і далей пашанцуе. Вядомыя сілуэты і родныя куткі дадаюць бадзёрасці.

Сярод пасажыраў могуць быць знаёмыя. Карціць загаварыць з кім-небудзь. Ледзьве сябе прымушаю, каб трымацца ад людзей зводдаль, адварочваюся да сцяны. Прашывае халадок страху. От яшчэ будзе фокус, калі пасажырка нарвецца на міну! Няўжо павінен трапіць на такое менавіта?

Трывожаць бацькі. Як гляну мацеры ў вочы? Як апраўдаюся за яе любімага сына?...

(Працяг будзе)

39

Наша пошта

Пеця Мартынюк з Наваорніна, Мікола Лаўрэшук з Бандароў, Грыша Парфенюк з Хітрай, Анна Краснадэмбская з Паўлаў, Янка Беразавец з Лапухоўкі, Эдвард Дарашэўскі з Ляшукоў. Інфармуем Вас, што вершы да «Нівы» кваліфікуе рэдакцыйная калегія літаратурнай старонкі, якая з'яўляецца трыбунай Літаратурна-мастацкага аб'яднання «Белавежа». Таму вершы накіроўвайце на наступны адрас: Варшава, вул. Сэнатарская 8, Віктар Швед.

Сардэчныя тайны

Дарагое Сэрцайка!

З'яўляюся сталым чытачом «Нівы». Надумаўся таксама напісаць да цябе пісьмо і прасіць парады.

Ужо прайшло два гады, як я пазнаёміўся з дзяўчынай В. Бывалі мы з ёю ўжо не раз на забаве, адводзіў яе таксама дамоў. Я ёй прызнаўся ў каханні. В. таксама гаварыла, што пакахала мяне. А ўжо мо' з месяц часу, як яна пачала сябраваць з іншым, а да мяне вельмі непрыемна адносіцца. Гэты хлопец ужо нават адводзіў яе дамоў з забавы.

Парай, дарагое Сэрцайка, што я цяпер маю зрабіць, ці забыць пра гэтую дзяўчыну, ці яшчэ з ёю пагаварыць, папрасіць тлумачэння?

Міша з Гайнаўшчыны

Дарагі Міша!

З твайго пісьма дадумваюся, што ты яшчэ хлопец вельмі малады, так як і твая дзяўчына В. Шкада, што не напісаў ты, колькі табе год, тады і параіць мне лягчэй. Разумею цябе, што ты кахаеш яшчэ В., хоць яна брыдкавата пас-тупіла, бо калі цябе не кахала, дык не павінна прызнавацца ў каханні. На жаль, не раіла б табе гаварыць з В. на гэтую тэму, таму што і так відаць, яна ж ужо сябруе з іншым, што гэта ніякай карысці табе не прынясе, а толькі панізіць цябе ў яе вачах. Тады яна акажацца яшчэ больш пераможнай, калі так можна аб ёй сказаць. Мо' яна сама вернецца, а калі не, дык знойдзеш сабе другую. Лепш пачакай. Час і залечыць раны і пакажа, як наступіць далей.

СЭРЦАЙКА.

Аня з Беласточчыны! Звярніся як найхутчэй да лекара-гінеколага ў Пункце аховы здароўя свайго раёна. Няма чаго баяцца, гэта частая з'ява ў жанчын. Але візіт у лекара абавязковы.

КІНО

Праграма на 22 — 27. VI. 1965 г.

ГАЙНАЎСКІ ПАВЕТ

Белавежа
„Dwie noce jednego dnia" (jugosł.), 22—23. „Tysięczne okno" (franc.), 24—25. „Ostatni lot" (radz.), 26—27.

Кляшчэлі
„Sprytny Piotr" (bułg.), 22—23. „Komu śpiewają skowronki" węgierski), 24—25. „Wszędzie żyją ludzie" (czeski), 26—27.

Дубіны
„Między brzegami" (polski), 26—27.

Нарва
„Szczęście w teczce" (jugosł.), 23—27.

Нараўка
„Ludwiku do rondla" (jugosłowiański), 23—27.

Чыжы
„Agnieszka 46" (polski), 23—27.

БЕЛЬСКІ ПАВЕТ

Боцькі
„Foto Haber" (węgierski), 23—27.

Бранск
„Noc szpiegów" (franc.), 22—23. „Zakochani są między nami" (polski), 24—25. „Na tropie policjantów" (angl.), 26—27.

Орля
„My mężczyźni" (radz.), 23—27.

Райск
„Zdradziecki strzał" (radz.), 22—27.

БЕЛАСТОЦКІ ПАВЕТ

Міхалова
„Czarne i białe" (USA), 22—23. „Pierwszy krzyk" (czeski), 24—26. „Czterdzieści minut przed świtem" (radz.), 26—27.

Супрасль
„Hiroszyma moja miłość" (franc.), 22—23. „Co za radość życia" (włoski), 24—25. „Rękopis znaleziony" (polski), 26—27.

Чорна Беластоцкая
„Rodzaj miłości" (angl.), 22—23. „Diabelskie sztuczki" (franc.), 24—25. „Banda" (polski), 26—27.

СЯМЯЦІЦКІ ПАВЕТ

Мельнік
„Pan i Astrolog" (czeski), 22—23. „W środku nocy" (USA), 24—25. „Banda" (polski), 26—27.

Пурэц
„Półgłówek" (franc.), 22—23. „Opowieść z pociągu" (węgierski), 24—25. „Jedyna szansa" (NRD), 26—27.

Мілейчыцы
„1914—1918" (franc.), 22—23. „Opowieść z nad Donu" (radz.), 24—25. „Banda" (polski), 26—27.

САКОЛЬСКІ ПАВЕТ

Сухаволя
„Trzydzieści lat śmiechu" (USA), 23—24. „Tajemnica złotego runa" (polski), 25—26. „Mansarda" (polski), 27—28.

Шудзялава
„Listy do matki" (radz.), 23—27.

Янаў
„Poślubny rejs" (angl.), 22—27.

Сідра
„Zgliszcza Radopolie" (jugosłowiański), 22—23. „Dwója z wychowania" (radz.), 24—25. „Rachunek sumienia" (polski), 26—27.

ДУБРОЎСКІ ПАВЕТ

Новы Двор
„Przerwany lot" (polski), 25—27.

Ружаныстак
„Rozbójnik" (włoski), 22—23. „Żywi i martwi" (radz.), 24—25. „Mandacik proszę" (włoski), 26—27.

ТЭАТРЫ

Тэатр ім. Вянгеркі (выязная група)

Гайнаўка
„Pułapka na samotnego mężczyznę" — 23.

Тэлебачанне

Нядзеля (20.VI.)
Reportaż z podziemnego świata (Krypty i piwnice najstarszych budowli Krakowa); Orfeusz — W. Glucka (montaż operowy); III Krajowy festiwal piosenki w Opolu — koncert laureatów; Srebrny faworyt — film CSRS.

Панядзелак (21.VI)
Przygody pana Trapsa — F. R. Dürrenmatta (teatr).

Серада (23.VI.)
Panorama literacka; Trust mózgów odpowiada. — Problemy integracji i dezintegracji nauki i wiedzy; Muzyka i poezja — Fragmenty wierszy i poematów K. J. Gałczyńskiego z muzyką organową Bacha.

Чацвер (24.VI.)
Żaglowcem przez historię — reportaż z Muzeum Morskiego w Gdańsku; Magazyn medyczny — Program specjalny, poświęcony w całości chorobom wenerycznym. Duży wzrost zachorowań, objawy, przebieg choroby, możliwości leczenia.

Пятніца (25.VI.)
Program historyczny — „Czy Warszawa jest stolicą"?

Субота (26.VI.)
Pojedynek na wyspie — film franc. Reż. Alain Cavalier.

© PDF: Kamunikat.org 2024 Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2024

© PDF: Kamunikat.org 2024 © Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2024

Маланка

ЧАСОПІСЬ ГУМАРУ, ЖАРТАЎ І САТЫРЫ

ПАСЬЛЯ ВЫБАРАЎ

— Як жа ты, бабулька, галасавала?

— Эт, дай спакой! Ксёндз у касьцеле як настрашыў мяне смалой, пеклам і рознымі там чартамі і ўсё казаў за паноў галасаваць, дык я ўсю дарогу плакала ды... галасавала.

НА ЛУКІШКАХ

Вастрожны сторож да арыштанта ў часе галадоўкі:

— Гэй, ты там!... Жывеш яшчэ?

— Жыву, вось бачыш...

— Дык што ж ты жывеш гэтак доўга?! Памірай, брат, хутчэй — і для другіх месца патрэбна!..

Ст.

«Маланка» была сатырычным органам Грамады. З выпадку слаўнай гадавіны мы выбралі найбольш характэрныя рысы часопіса і прапануем іх увазе нашых чытачоў. Загаловак, малюнкі і правапіс перадаем у арыгінале.

Сьвежыя навіны

■ Кажуць, што растучая ў апошні час у Польшчы даражыня перакінулася таксама на кіі, гайкі, гіркі і т. падобн. «ручныя рэчы», ужываныя заўсёды раз у год — у дзень 1-га мая.

■ В. Ельня. Прыляцеўшыя к нам буслы абдарылі сёлеташняй вясной аж трох дзяўчат з нашай вёскі. Шчаслівыя дзяўчаты атрымалі ад буслоў, як падарунак... дзьве дачушкі і аднаго сынка...

Падарункі гэтыя паходзяць з вядомых «Заходня - эўрапейскіх» майстроўняў тутэйшых пагранічных салдатаў.

■ Кажуць, што рэдактар «Маланкі» сушыць сухары з хлеба, каб забясьпечыцца на час доўгіх гасьцінаў у «Доме адпачынку для беларускіх рэдактароў» (Лу-кішкі), куды яго гасьцінна запрашаюць з прычыны дзьвюх апошніх канфіскатаў «Маланкі».

Народны гумар

МАЛОЕ НЕПАРАЗУМЕНЬЕ

— За што твой Ігнат арыштаваны?

— Эт, плёвая справа: у морду аднаму сэквэстратару плюнуў.

ЗАБАБОННЫЯ

— Ай, кепска будзе: баба мне дарогу перайшла!..

— Эт, баба — нічога! У мяне горай: мне сёння наранку перайшоў камэндант пастарунку.

ЛІТАСЬЦІВАЯ

На местачковай плошчы адбываюцца муштры жаўнераў. Праходзіць міма бабка і дзівіцца:

— І за што іх так муштруюць, гэта ж яны грудкі сабе паадбіваюць, аб зямлю валячыся. Лепш на пожаньку іх завялі б, усё ж мягчэй было б.

— Нічога — лепшыя будуць, — адказаў селянін.

Яз. П.

КУДЫ НЯ КІНЬ — УСЮДЫ КЛІН

Суддзя да сведкі:

— Кажы праўду, бо будзеш караны.

— Ведаеш, панок, бывае часам, што за праўду яшчэ больш караюць.

ДАЎ ЗДАЧЫ

Пан — абшарнік наняў для свайго сына настаўніка, які паходзіў з сялянскай сям'і. Вітаючыся з ім, пан пагардліва падаў яму ўсяго адзін палец рукі.

— Вялікі гонар, пане! Цэлы палец для мяне зашмат, вось вам, паночку, паўпальца, здачы, — адказаў настаўнік, падаючы пану скручаную фігу.

Я. М.

ДУРНЫ ЯЗЭП

Язэп і Марыля ідуць на кірмаш. Язэп вя зе на пастронку карову. Дарога вядзе праз лес. Раптам затрымліваецца Марыля і кажа:

— Язэпка, я баюся.

— Ды чаго?

— Каб ты, Язэпка, ня скрыўдзіў у лесе.

— Ідзі, дурніца, вось бачыш, што я павінен вясці карову на пастронку.

— Які ты дурны, Язэпка! — Гэта ж карову можаш прывязаць у лесе.

Л. Спр.

ДОБРА АДКАЗАЛА

Селяніна ўкусіў шалёны сабака. Яго прывязьлі да доктара. Дзьверы адчыняе жонка доктара і азнаямляе:

— Пан доктар прыймае толькі да сёмай гадзіны, а цяпер ужо дзевятая. Прыдзеце заўтра.

— Але што ж хворы вінаваты, што падла — той, шалёны сабака, відаць быў няграматны і ўкусіў яго пасля прыймовых гадзін.

Як на дурня

Едзе Янка у вагоне,
У куточку там сядзіць,
На паноў тых і на паняў
Усё дзівуецца, глядзіць.
Закурыў сабе ён люльку
Дымам пыкае, плюе,
А паны ўсё круцяць носам,
Чхаюць так, што страх бярэ.
І на Янку пазіраюць,
Як на дзікага звяра,
Вось адзін пан і пытае
Лапцявоза-мужыка:
— «Ці бываў ты дзе на сьвеце,
«Як гавораць, між людзей?»
— «Чаму не», — той Янка кажа:
Пабывалася, ой-ей! —
Быў у Гродне, у Вільні,
У Познані пабываў,
У Нясьвіжы, і ў Варшаву
Нават лёс мяне ганяў».
— «А скажы, па колькі дурняў
Там на рынку прадаюць?»
«Гэта, пане, як на дурня,
Дзе якога пападуць.
Дурань пан — заплацяць болей,
Бо на выстаўках дзяржаць,
Мужыка ж, як я, у лапцях,
Дык зусім не хочуць браць!»...

Улад-Ініцкі

Наша пошта

А. Каранюк: Свой «верш» вы канчаеце так:

«А дзісяцкі Станіслаў
«Чуць у ....
«Быццам гукі раздаліся,
«Як бандураю бурчаў»,

а далей: «выдумаў гэты верш сам Андрэй Каранюк».

Няўжо гэта вы самі выдумалі? Папраўдзе сказаць, не спадзяваліся ад Вас такога таленту.

Іван Баран: Які ваш «верш», такі і псэўданім. — у кошык!

Мацей Бубен: Вы пішаце:

«Ох, баліць мая галовачка
«І на сэрцы нудна»...

Кажуць, што ад гэтага садовая вада памагае.

Янка Малады: Вы прыслалі нам няўдалы верш і пішаце: «прашу мой верш абавязкова зьмясьціць». А мы яго абавязкова ў кошык! Замалады Вы на тое, каб нам гэтак загадваць.

М. Глядзельнік: Верш свой Вы заканчваеце так:

«Вось як сьвята правялі мы
«Без гарэлкі... бяз бітвы!..
....
«А як Вы?

Дзе ўжо нам да Вас раўняцца! Мы так ня ўмеем.

Я. Дудка: Вы прыслалі нам свой «твор» і пішаце: «Прышла мне ў галаву думка. Плюнуў я туды-сюды, сеў і напісаў».

Мы таксама: Адтрымалі Ваш «твор». Прачыталі, плюнулі туды-сюды і... ў кошык! Здаецца, зрабілі мы зусім па-вашаму?

Камэндант пастарунку: — Ты глуханямы?!

Арыштованы: — Не, пане, не глуханямы, гутару і чую нармальна.

Камэнд. пастар.: — Брэшаш! А чаму ж тут у паперах напісана: глуханямы?

„Вялікоднае павіншаванне"

Некалі, у часы паншчыны, быў звычай, што валачобнікі, назьбіраўшы па пары яек з хаты, ішлі з імі ў двор да пана і давалі гэтыя яйкі пану ў падарунак.

Віншаваньне складалася з таго, што старшы з валачобнікаў казаў віншаваньне, а рэшта паўтарала хорам: «І панечцы - дабрадзейцы, і дзеткам - панятам і ўсяму панскаму дому».

Прыйшлі ў двор. Зьявіўся пан. Старшы пачынае:

— Мы нявольнікі Божыя і вашы прышлі аддаць прывітаньні вяльможнаму пану...

— І панечцы - дабрадзейцы, і дзеткам - панятам і ўсяму панскаму дому! — падхопліваюць усе.

Старшы цягне далей:

— Ад шчырага сэрца жадаем здароўя, доўгіх гадоў жыцьця і ўсякага дабрадзейства вашай міласьці.

Грамада ізноў:

— І панечцы - дабрадзейцы, і дзеткам - панятам і ўсяму панскаму дому!

Тут старшы ступіў наперад, каб падаць пану кашолку з яйкамі, але... плясь, — пакаўзнуўся на сьлізкай падлозе і яйкі паляцелі на пана.

— А бадай табе скула ў бок, — ня стрымаўся старшы.

А грамада:

— І панечцы - дабрадзейцы, і дзеткам - панятам і ўсяму панскаму дому!..

Бэдэ

Старая прыказка — на новы лад

АДЗІН З СОШКАЙ — СЯМЁРА З ЛОЖКАЙ.

Дзьве канфіскаты „Маланкі"

Рэдакцыя і Адміністрацыя часопісі «Маланка», просіць за нашым пасярэдніцтвам падаць да ведама сваіх паважаных падпісчыкаў і чытачоў наступнае:

Выйшаўшыя ў апошнім часе №№ 9 і 10 «Маланкі» па загаду п. Старосты Гродзкага ў Вільні сконфіскованы.

№ 9 за фэльетон Я. М. «Усемагутны паліцыянт», верш Улад-Ініцкага, за адзін жарт і дзьве карыкатуры.

№ 10 за верш Янкі Купалы «Песьня для некаторых маладых людзей», карыкатуру «Дзьве дарогі». Гэты верш Янкі Купалы надрукаваны ў 1908 г. у зборнічку яго вершаў «Жалейка», ...прайшоў, нават, праз царскую цэнзуру.

Як у першым, так і ў другім выпадку конфіскатаў, паліцыя забрала ўсе клішэ, у тым ліку 15 клішэ неконфіскованых. Інтэрвэнцыя ўп. Старосты Гродзкага, у п. Пракурора і ў Акружным Судзе нічога не памагла. Такім чынам выдавецтва «Маланкі» праз доўгі час не магло выпусьціць новых нумароў «Маланкі» і тым пацешыць у свой час сваіх паважаных падпісчыкаў і чытачоў.

...Спадзяёмся, што паважаныя нашы падпісчыкі і чытачы зразумеюць добра тыя труднасьці, у якіх нам прыходзіцца працаваць і ўсе, . адзін, адклікнуцца нам з помачай, пасылаючы залеглую падпісную плату і знаходзячы для нас новых падпісчыкаў.

Рэдакцыя

Ніва

Adres redakcji: Białystok, ul. Wesołowskiego 1. Telefony: red. naczelny 2-65, centrala 31-41 do 45. Warunki prenumeraty: miesięcznie — 2,40 zł, kwartalnie — 7,20 zł, połrocznie — 14,40 zł, rocznie — 28,80 zł. Prenumeratę przyjmują wszystkie placówki pocztowe i listonosze. Wpłaty na prenumeratę indywidualną należy dokonywać na konto PUPiK „Ruch" Nr 102-7-161 NBP Białystok I Oddział Miejski. Na odwrocie blankietu należy podać okres prenumeraty i tytuł zamawianego pisma. Zamówienia ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje — Przedsiębiorstwo Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch" Warszawa, ul. Wilcza 46, Nr konta PKO 1-6-100024. Zamówienia z krajów europejskich jak i zamorskich należy kierować pod adresem CHZ „Ars Polona" Warszawa, Krakowskie Przedmieście 7. Obowiązuje przedpłata na konto NBP Warszawa 2-6-51. Prenumerata roczna wraz z przesyłką zwykłą wynosi 4,70 $ w Europie, 5 $ — w USA. Nakład 5458. Białystok C-3

© PDF: Kamunikat.org 2024 © Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2024